

OTDK-dolgozat

2025

BUDAPESTI METROPOLITAN EGYETEM

Üzleti, Kommunikációs és Turisztikai Kar

VERSENYKÉPESSÉG A MAGYAR FELSŐOKTATÁSBAN

COMPETITIVENESS IN HUNGARIAN HIGHER EDUCATION

Szerző: Mihályi Zsolt

Konzulens: Dr. Alpár Vera Noémi PhD EdD

Kézirat lezárása: 2024. május

SZAKDOLGOZATI KIVONAT:

1. A szakdolgozat kulcsszavai

- a. versenyképesség
- b. felsőoktatás
- c. munkaerőpiac
- d. emberi erőforrás
- e. rangsor

2. A főbb szakirodalmi források:

1. Galasi P. & Varga J. (2005). *Munkaerőpiac és Oktatás*. p. 88. In: Fazekas K. (Szerk.) Budapest. MTA Közgazdaságtudományi Intézet.
2. Veroszta Zs. (2106). A felsőoktatási továbbtanulási motivációk vizsgálata. In: Derényi A. & Temesi J. (Szerk.). *A magyar felsőoktatás 1988 és 2014 között*. pp. 153-195. Budapest. Oktatókutató és Fejlesztő Intézet.
3. Keresztes É. (2017). *Az oktatási befektetések kiemelt szerepe a felsőoktatás versenyképességében*. p.25. [Doktori Értekezés]. Gödöllő. Szent István Egyetem.
4. Andrew H.& Dreifus C. (2011). *Higher Education?: How Colleges Are Wasting Our Money and Failing Our Kids and What We Can Do About It*. (first. edition). USA: Times Books.

3. Tartalmi kivonat:

A Budapesti Metropolitan Egyetem végzős, levelezős hallgatója vagyok, Master of Business Administration mesterképzési szakon, ezen belül is a menedzsment specializáción. Az alapképzés időszaka alatt több Tudományos Diákköri dolgozatot is írtam, és ezek közül egyiket (ITDK 2021. április¹) tovább fejlesztettem egy szakdolgozattá. Az általam kiválasztott és kutatási témakörként felvetett versenyképesség a magyar felsőoktatásban igen aktuális napjainkban. Mivel a korábbi évek pandémiás helyzete és annak körülményei újabb szabályokat állítottak az intézmények elé. Ha versenyben akarnak maradni a többi intézménnyel, ezeket a tényezőket át kell tudni ugrani. Ilyen például az online oktatásra való átállás lehetősége és annak gyorsasága. Továbbá, ha meg akarják tartani a már meglévő képességüket, ezekre nagyobb figyelmet kell szánniuk. De a kutatásom során sikerült megvilágosítani azt a tényt, hogy nem mindenki versenyzik. Hanem csak a specifikus gyakorlati rendszerű képzést erősíti, így ez által számukra nagyobb lesz a vonzóerő. Ezt az a tény is alátámasztja, hogy nem minden intézmény akar versenyezni, mert számukra a siker az, ha gyakorlati és elméleti tudással távozik a diák tőlük és Alumni hallgatóként visszajár a volt intézményébe. Továbbá, ha a szakmámat a logisztikát és annak területeit nézem elég megosztó véleményeket lehet hallani a fiatalok körében az intézmények és a szakok vonatkozásában is. Ezért is tartom hasznosnak a korábbi dolgozatnak a tovább kutatót változatának a megírását, amiben lehetőségem nyílik mélyebben kutatni és elemezni az általam felvetett témakört, és esetlegesen javaslatot tenni a problémák orvosolására, valamint esetleg a versenyképesség növelésére is.

Véleményem szerint manapság az intézményválasztás nagyrészt az intézmény neve és annak a hírneve, valamint annak a Brand értéke alapján történik. Erre vonatkozóan végzetem kutatást is, amit az online kérdőívem összegzése is tartalmaz. Ez nem feltétlenül rossz választási módszer, de a diákoknak érdemes lenne megvizsgálni és jobban körül járni a többi választási lehetőséget is. Ez a tény azt is jelentheti, hogy több más felsőoktatási intézmény is oktatja ugyanazt a szakot, de azt is jelenti, hogy versenyképes oktatás folyik más egyetemen is. Vagyis, verseny van a piacon a diákokért, de a választás csak rajtuk múlik.

¹ ITDK 2021 – Szerző: Mihályi Zsolt, Konzulens: Dr. Kiss Ferenc METU, cím: A versenyképesség növelése a magyar felsőoktatási intézmények között. Mi alapján választanak a leendő hallgatók az intézmények közül?

Egy marketing szakmai megközelítésben úgy is mondhatjuk, hogy a diákok fejében elfoglalt helyért megy a harc. Ez a későbbiekben a munkaerőpiac minőségének növekedését is eredményezi, ha nagyobb és több szereplős a verseny. Az iskolaválasztási szokásokat is vizsgálom, hogy milyen külső és belső tényezők hatnak a diákokra, illetve mik lehetnek a motiváló és befolyásoló tényezők döntés hozataluk során.

4. Abstract:

I am a graduate correspondence student of the Budapest Metropolitan University, Master of Business Administration major, including the management specialization. During the period of the bachelor's degree, I wrote several Science Student Papers, and I further developed one of them (ITDK April 2021) into a thesis. Competitiveness, which I selected and raised as a research topic, is very relevant in Hungarian higher education these days. Because the pandemic situation of previous years and its circumstances put new rules before the institutions. If they want to remain competitive with other institutions, they must be able to overcome these factors. An example is the possibility of switching to online education and its speed. Also, if they want to keep their existing skills, they need to pay more attention to them. But during my research, I was able to shed light on the fact that not everyone competes. Rather, it only strengthens training with a specific practical system, so it will be more attractive to them. This is also supported by the fact that not all institutions want to compete, because for them success is when the student leaves them with practical and theoretical knowledge and returns to his former institution as an Alumni student. Furthermore, when I look at my profession, logistics and its areas, quite divisive opinions can be heard among young people regarding institutions and majors. This is also why I consider it useful to write the more researched version of the previous thesis, in which I have the opportunity to research and analyze the topic I raised in more depth, and to propose solutions to the problems and possibly to increase competitiveness.

In my opinion, nowadays, the choice of institution is largely based on the name of the institution and its reputation, as well as its Brand value. I also conduct research on this, which is also included in the summary of my online questionnaire. This is not necessarily a bad choice method, but it would be worthwhile for students to examine and explore other options. This fact may also mean that several other higher education institutions teach the same major, but it also means that competitive education is taking place at other universities as well. In other words, there is competition on the market for students, but the choice is up to them. In a professional marketing approach, we can also say that the fight is on for a place in the minds of the students. This also results in an increase in the quality of the labor market in the future, if the competition is bigger and has more players. I also examine the school choice habits, which external and internal factors affect the students, and what the motivating and influencing factors can be during their decision-making.

2023. november 07

TARTALOMJEGYZÉK

1. BEVEZETÉS	1
2. AZ OKTATÁS ÉS NEVELÉS TÖRTÉNETE	4
2.1. A magyar oktatás és nevelés történelmi fejlődése	4
2.2. Az első iskolák megjelenése a XI. században	5
2.3. Az iskolák és az intézmények rendszerének felépítése	6
3. A MAGYAR FELSOÓKTATÁS	9
3.1. A magyar felsőoktatás rendszere	10
3.1.1. A magyar oktatási rendszer szerkezete	11
3.1.2. Az oktatás, közoktatás irányítása és pedagógia kihívásai a felsőoktatásban.....	11
3.2. „Value Added” Hozzá adott érték, érték teremtés a felsőoktatásban	12
4. VERSENY, VERSENYKÉPESSÉG ÉS TUDÁSGAZDASÁG A FELSOÓKTATÁSBAN	14
4.1. A felsőoktatás, mint verseny terület	14
4.1.1. Versenyszempontok a felsőoktatásban	15
4.1.2. Versenyképességi lehetőségek a felsőoktatásban	16
4.2. Tudásgazdaság a felsőoktatásban	20
5. KUTATÁSI EREDMÉNYEK	22
5.1. Kutatás módszertana.....	22
5.2. Intézmények közötti távolságok a versenyben	22
5.3. Rangsor eredmények és értékelés.....	24
5.4. Az Online kérdőív értékelése	33
5.4.1. A control online kérdőív eredményének értékelése.....	36
5.5. A Fókuszcsoporthoz kutatási eredmény	39
5.6. Versenyképesség növelési lehetőségek.....	43
6. ÖSSZEGZÉS.....	46
IRODALOMJEGYZÉK.....	50
MELLÉKLETEK	57

ÁBRA-, ÉS TÁBLÁZATJEGYZÉK

ÁBRÁK JEGYZÉKE

1. ábra: A versenyképesség 12 pillére.	3
2. ábra: A felsőoktatási rendszer képzéseinek szintjei.....	10
3. ábra: A legjobb fizetést ígérő szakok hazánkban	20
4. ábra: A világ lakosságának megoszlása legmagasabb iskolai végzettség szerint (becslés 2013).....	21
5. ábra: Az intézmény választási faktorskálák átlagai (100 fokú skálára vetítve).....	33
6. ábra: Kitöltők életkorára utaló kérdés	34
7. ábra: Akiknek jelenleg nincs hallgatói jogviszonyuk, de tervezik a tovább tanulást a jövőben.	34
8. ábra: A kitöltők milyen motiváló tényezők közül választanak?	35
9. ábra: A HVG intézményi rangsorának hatása a kitöltőkre.	36
10. ábra: Választási szempontok tényezői.....	37
11. ábra: A költségek figyelembevétele életkor szerinti megoszlása	37
12. ábra: Életkor és a végzettség vizsgálata	38
13. ábra: Felsőoktatási intézményi rangsor figyelembevétele.....	38
14. ábra: A Fókusz csoportok lakhely szerinti megoszlása	42
15. ábra: Javaslatokra érkezett példák megoszlása	42
16. ábra: A TRIO program logója.....	44

TÁBLÁZATOK JEGYZÉKE

1. táblázat: A top 10 képesség listája.....	15
2. táblázat: A hazai egyetemek rangsora kiválóságok alapján 2020.....	19
3. táblázat: Hazai Egyetemek a Nemzetközi listán	23
4. táblázat: A főbb versenyképességi pillérek pontszámainak alakulása az Európai Unióban 2016-ban.....	25
5. táblázat: A magyar egyetemek világrangsorokban elfoglalt helyezései	31
6. táblázat: Intézményválasztási szempontok (100 fokú skálára vetítve)	32
7. táblázat: Az intézmény választási faktorok szerkezete.....	32
8. táblázat: A Fókusz csoportok általános adatai	41

1. BEVEZETÉS

A szakdolgozatom megírásánál segítségemre voltak a szakmai múltam és a korábbi tanulmányaim. A szakmai tanulmányaim során megszerezett tapasztalatokkal és hiteles információk alapján tudom kidolgozni a témakört és alá is tudom támasztani az állításaimat. Véleményem szerint egy szakma elsajátítása az alapoknál kezdődik, nem feltétlenül egyből a technikai vagy a magasabb képzettséggel kezdeném el, ha ezen a vonalon képelném el a jövőm életpályáját. Egy jól felépített és átlátható oktatásrendszer működik és működött az én időmben is, amikor a szakmai tanulmányaim kezdtem az országban e tekintetben. Ha valaki először szakmát akart és utána érettségizni, majd később egyetemre menni, erre is megvolt a lehetősége. Mehetett érettségizni és utána technikai képzésre innen is lehetett egyetemre továbblépni. Itt viszont már járnak plusz pontok a képzettség után (*Országos Képzési jegyzék 54² és az feletti szintek után*). A szakmai előképzettség lehet egyfajta előny is a felsőoktatási tanulmányok folyamán, főleg a tekintetben, ha ugyanazt a szakot veszi fel a diák, amit korábban tanult. Viszont, aki szélesebb körben és mélyrehatóbban, inkább vezetői szemszögből nézve akarta vagy akarja a szakmát megközelíteni, az érettségi után jelentkezhetett, illetve jelentkezhet felsőoktatási intézménybe. Ezen a területen már lehet vizsgálni a tanulóknak a versenyképességét, valamint az intézményekét is, amit a szakmai ismeretek alapján is tudunk tovább vizsgálni. Gondolok azokra a felmerülő kérdésekre, hogy:

Melyik tanuló lesz hatékonyabb a munkaerőpiacon? Akinek van előképzettsége, vagy akinek nincs?

A hipotézisemnek ez az egyik alapja, valamint, hogy az egyetemek közötti távolság, hogyan alakult ki, és mi okozta ezt a fajta eltávolodást egymástól az intézmények között. Erre is keresem a választ a kutatásom során a nemzetközi és a hazai egyetemek vonatkozásában. Magyarország felsőoktatási intézményrendszerét jelenleg 38 egyetem és 29 főiskola alkotja. Az egyetemek közül 27 állami vezetés alatt áll, a többi egyházi, illetve magánkézben van. Bár, ez is egy olyan gazdasági ágazat, ami folyamatosan változik. Az állami intézményeknek vidéki képzési helyszínei jöttek létre különböző szakokkal, valamint több intézmény összeolvad egy nagy intézménnyé (Derényi, 2018, www.tka.hu). Ilyen összevont intézmény lett például a Szegedi, a Debreceni és a Pécsi

²⁵⁴: emelt szintű szakképzettséget (technikus) adó OKJ képzés, felvételi feltétel az érettségi vizsga.

Tudományegyetem. Ez fontos lesz majd az egyik kutatási kérdésem megértése és értelmezése érdekében, hogy kell e vagy szükséges e minden egyetem számára az, hogy a versenyben minél előrébb helyezkedjen el? Mi a jelentősége annak, ha dobogós helyezést ért el, illetve egyáltalában van e bármilyen vonzata az intézmény jövőjét tekintve? Ezek olyan kérdéskörök, amelyek mentén a kutatásom menetét tudom irányítani, illetve hasznos információkat és adatokat kapok az általam vizsgált témakörre vonatkozóan.

A témakör egyik fő kérdése az, hogy mit értünk versenyképességen egyáltalában az intézmények vonatkozásában. Több hasznos szaktanulmány és szacikk is megjelent a közelmúltban ezt a témakört illetően, amelyek a versenyt és a versenyképességet tanulmányozzák és fogalmazzák meg a felsőoktatás vonatkozásában. A versenyképesség egyrészt általánosságban megfogalmazva, olyan képességek megléte, amelyekkel a versenyben a győzelem és a siker elérése a cél. Ez is egy fontosabb kérdéskör lehet, hogy kinek mi a siker, eléggé szerte ágazó témakör és több oldalról is meg lehet közelíteni. Másrészt a különböző területek versenyképességét is megvizsgálhatjuk, úgymint a vállalatok, a régiók vagy a nemzetek versenyképességét. Itt említeném meg Csath Magdolna (2010) Versenyképesség-menedzsment című szakkönyvét, amely ezt a témakört részletesen elemzi a vállalati és a nemzeti kapcsolati rendszert a versenyképességgel és a lehetséges növelési stratégiákat. Talán, ebből a megközelítésből a nemzetek versenye a legtagabb és szélesebb körű témakör, amit tovább lehetne boncolni mélységében.

Ezt a témakört már korábban is vizsgálták, többek között Adam Smith (2017) skót közgazdász is, akinek egyik leghíresebb műve a „The Wealth of Nations”, magyarul A nemzetek gazdasága, amely a tulajdonságokkal és az okokkal foglalkozik az első kiadása 1776-ban jelent meg. A könyv olyan sikeres volt a nyugati közgazdászok körében, hogy ezt tekintették a klasszikus közgazdaságtan alapkövének, innentől említették így az új korszakot. A vizsgálatok során arra jutottak a közgazdászok, hogy a nemzetek közül az egymás közötti versenyben a javakat és szolgáltatásokat kitudja kedvezőbb feltételekkel előállítani. Ez a tevékenység nemzetgazdaság eredményességét is fokozza (Duczón et al., 2007, pp. 10-13).

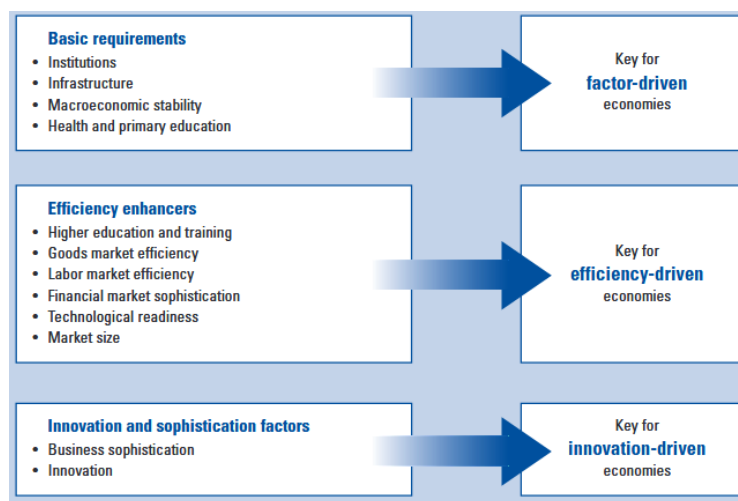
Az ókorban a versenyképesség alapja a természeti tényezőknek a birtoklása volt, majd a földrészek közötti távolságok leküzdése volt a következő verseny szempont. Itt megjelentek a korai logisztikai kifejezések, amelyek a verseny egy meghatározó elemei lettek a későbbiekben. Ezek alapján több szolgáltató vagy kereskedő közül tudunk választani (Poter E et al., 2008, pp. 1-8). Milyen kérdésekre adott és keresték a választ: Milyen gyorsan? Milyen minőségben? Milyen áron?

Ezen információk alapján és ismeretében napjainkban már könnyebben tudunk választani a vállalatok közül. Úgynevezett beszállítói értékelésként is tekinthetünk erre, ami egy létező fogalom a kereskedelemben a beszerzési területén. Ez az intézményi értékelésnél is hasznos folyamat lehet. A nemzetek versenyét 1979 óta a „World Economic Forum” (*Világgazdasági Fórum*) foglalja össze, és talán ez alapjául szolgálhat majd számomra a felsőoktatási versenyképesség témakör kidolgozásának szempontjaiban. A versenyképességet három szintre és tizenkét pillérre osztották fel (1. ábra). A három szint a versenyképességhez szükséges tényezőket foglalják magukban, amely szintek az alábbiak:

- alapkövetelmények (*Basic Requirements*)
- hatékonyságfokozó tényezők (*Efficiency enhancers*)
- innovációt segítő tényezők (*Innovation and sophistication factors*)

Az ábra jól tükrözi a kulcsfontosságú területeket és azoknak a bemutatását vázlatpontokban. Az egyes számú ábra a globális versenyképességi index mérőszámainak a területeit tartalmazza három külön szintre bontva, amelyek a tizenkettő pillért tartalmazzák.

1. ábra: A versenyképesség 12 pillére.

Forrás: http://www3.weforum.org/docs/WEF_GlobalCompetitivenessReport_2008-09.pdf, p. 7

Úgy gondolom a témakör kidolgozása által rá világítok egy olyan területre, amely a leendő diákokat próbálja meg befolyásolni. Ez lehet negatív és pozitív hatás is számukra a jelentkezés folyamán. Ezt úgy értem, hogy pozitív érzésként dolgozza fel, mert egy versenyképességi helyezést tekintve elől álló intézményben tanul, de ez később negatív lehet számára, ha nem azt a minőséget kapja az oktatás alatt, amit elvárt volna az intézménytől például: a gyakorlati oktatás vagy a tanítási stílus, amit elvárt volna az intézménytől. Nem kevés adat és anyag vár feldolgozásra, de a témakör elég napra kész és

aktuális, így minden tekintetben hasznos lesz a dolgozat kidolgozása és kutatási eredmények összegzése.

2. AZ OKTATÁS ÉS NEVELÉS TÖRTÉNETE

2.1. A magyar oktatás és nevelés történelmi fejlődése

A magyarországi iskoláztatás és a nevelés történet kialakulásának kezdőpontját 996-ra teszik a korabeli információk alapján. Ugyanis ekkor alakult meg a Szent Márton - hegyi bencés kolostor Pannonhalmán. Amikor a magyar kultúra kialakulásának és fejlődésének a körülményeit elemezzük, akkor az egyetemes európai történelmet érintőlegesen elemeznünk kell, hogy megfelelő és megalapozott adatokat kapjunk. A kultúránk és az egyetemes európai történelem egy egységet képez, amiknek a kapcsolata szoros egységet képez. A történelmi áttekintés a mai iskolarendszerünk megismeréséhez is elengedhetetlen.

A népünk a Kárpát-medencébe érve a legkésőbb érkezett népek közé tartozott. Erről részletesebben „A Magyarok bejövetele” című könyvben olvashatunk, amelyet Esztergályos Jenő (2004) szerkesztett kerekregésszé. Ez a már kialakult társadalmi normákhoz való alkalmazkodást vonzotta magával, amely normák a vallást, egyház szervezést és kultúrát foglalták magukba. Így a népünk felvette a keresztény vallást, amely István megkoronázása (1001. január 01) után terjedt el igazán a Kárpát-medencében. Létrejöttek a plébánia hálózatok és templom építési programot hoztak létre, így alapítottak többek között kolostorokat, monostorokat is szintén. Az egyház így létre tudta hozni az első magyar iskolákat, melyek a kultúránk és a művelődésünk születési helyeként is szolgáltak. Emellett, az ország területén voltak pogány³ társadalmi rétegek is, amelyeket a szóbeliség jellemezett, valamint a nagyon erős vonzalom a saját hitvilágukhoz. Az iskola az egyházrendszer része volt ez is. A latin írásbeliség a kereszténység elterjedése után jelent meg hazánkban.

Megkezdődött a XI. század elején a Rajna-vidékéről behozott könyveknek a másolása és az írásoktatás, amelyek István törvénye alapján a püspök feladata volt. A pannonhalmi iskolában 1093-ban 83 darab könyv volt. A következő száz évben az

³ Pogány: IV. században a Római Birodalomból eredő szó, aminek latin megfelelőének jelentése „vidéki”, de a se nem keresztény se nem zsidó embereket hívták így.

egyházi emberek ezekben a hazai iskolákban szerezték meg a képzettséget. Ebből az időszakból nem, de a XII. századból már rendelkezésünkre áll iskolás jegyzetfüzet. 1195 környékén készült a Pray-kódex⁴, amelyben a nyelvünk emléke szerepel ez a „Halotti beszéd és a könyörgés”. Tehát, az egyház által írásban rögzült az általuk közvetített kultúra, így művelt társadalom könyvből tudott olvasni a kultúráról (Csicsay, 2002, 7- 42).

2.2. Az első iskolák megjelenése a XI. században

A magyar állam szervezésének és kialakításának az idején alakultak meg az első iskolák az országban. Három főbb iskolatípust különböztettek meg. Ezek az alsó-, közép-, és felsőfokú oktatás intézményeket, valamint különféle típusokra osztották fel őket.

Iskolatípusok az alábbiak szerint:

- kolostori iskola – egyház számára szánt ifjak nevelése (*például: papok*)
- székesegyházi és káptalani iskola – utánpótlás nevelés papok számára
- plébániai iskola – csekély mértékben szervezett oktatás jellemezte.

Az első hazai iskolákat a bencések alapították, valamint 1142-ben a francia ciszterciták is megjöttek, akik több iskola alapításában is részt vettek, és a magyar művelődés alapjait hozták létre. Az oktatás alkalmával kódexírással és többek között a festéssel ismerkedtek meg, valamint ezekben az iskolákban elemi-, valamint a középszintű oktatást szerveztek meg (Nagy, 2012, pp. 11-38). Ezek az iskolák a következő helyeken lettek megalapítva.

Kolostori iskola:

- Pannonhalmán,

Káptalani iskola

- Esztergomban,
- Győrben,
- Pozsonyban,
- Veszprémben,
- Pécsett,
- Egerben,
- Nagyváradon

⁴Pray-kódex: 1192–1195 közötti időszakban íródott latin és magyar nyelvű kódex, amit az első tudományos leírójáról, Pray Györgyről neveztek el.

- és Gyulafehérváron volt.

Az iskolavezető szerepkörét a rektor⁵ látta el, valamint a nagydiákok segédkeztek a kisebbek tanításában. Az egyházi iskolának voltak főbb tantárgyai is, amik a hittan, az olvasás, az egyházi ének, a latin, mint nyelv és néha a számolás volt. Ebben az időszakban még az osztály és olyan fogalom, mint a tanításióra még ismeretlen volt. A fegyelmezésre különböző eszközöket használtak fel. Ilyen volt például a virgács, valamint a sorból kilógó diákokat az osztály elé számárpadba ültették. Kialakultak az egységes tananyagok, amelyek mentén oktatták a különböző tantárgyakat. A nemesi családból származó diákok az alaptudományhoz jogi- és közigazgatási ismereteket is megszereztek, akkor lehetett belőlük ítélőmester is, vagy éppen szolgabíró, illetve város jegyzője is szintén. Az egyetem elvégzése után a "borostyánkoszorús" vagy "mester" címet kaphatták meg. Majd a magasabb fokú tudományos rangok is megjelentek, és megszerezhetővé váltak. Ezek a doktori és professzori fokozatok voltak, de ezeket a fiatalok csak külföldön tudták megszerezni, mivel hazánkban, ebben az időszakban nem volt még egyetem, ahol ezt a szintű oktatást megkapták volna.

Az iskolaügyre vonatkozóan tett megfogalmazást Pukánszky és Nóbik (2013, www.jgypk.hu), „A modern oktatási rendszerek kialakulása a nyugati társadalmak utóbbi kétszáz éves történetének egyik legfontosabb eseménye. Az állami szerepvállalás általános kiterjedésének eredményeképp az állam arra kötelezte gyermekkorú állampolgárjait, hogy azok lépjenek be az oktatási rendszerbe.”

2.3. Az iskolák és az intézmények rendszerének felépítése

Az oktatási rendszerünknek a felépítése a kötelező óvodáztatással kezdődik, ami 3 éves kortól kezdődik. Habár, napjainkban a munkaviszonyok és családok gazdasági helyzete miatt egyre nagyobb igény van újra a bölcsődékre, ahol igazából már találkozhatunk féléves gyermekkel is, de másféléves az a kor, ami igazán jellemző a kezdéshez. Így ezt is tekinthetjük kezdőpontnak. Az új köznevelési törvényünk értelmében azt a gyermeket is felveheti az óvoda, aki a következő fél éven belül betölti a 3. életévét, vagy ha a saját körzetbe tartozó 3 évesek felvétele után még maradt hely az intézményben.

⁵ Rektor: Napjainkban az egyetem vagy főiskola kinevezett vezető szerepét betöltő személy, akit az egyetemi szenátus döntésének az alapján, a felsőoktatásért felelős miniszter előterjesztésére a köztársasági elnök nevez ki.

Így az állam 3 éves korunktól biztosítja számunkra a nevelésükhöz és a művelődésükhöz való lehetőségünket. Ez a törvényi rendelkezés 2020. január 1-jén hatályba lépett nemzeti köznevelésről szóló törvényben szerepel. Hazánkban jelenleg a tankötelezettség 6 éves korunktól fogva 16 éves korunkig tart, amit az állam szabályoz. A tankötelezettség kezdőnapja az első tanítási nap, amikor meg kezdjük az iskolai tanulmányainkat az első tanévünkben. A törvényben különféle kitételek és szabályok találhatók egyes kérdésekre vonatkozóan, illetve szigorító rendelkezések a betartásra vonatkozóan. A tankötelezettség a 16. életévünk betöltésével véget ér (2010. évi LXXI. törvény).

A gyermek, a tanuló különböző jogokkal rendelkezik, néhány említésre méltó:

- saját képességeinknek megfelelő oktatásban való részvétel
- életkoruknak és fejlettségüknek megfelelő oktatás, nevelés biztosítása;
- nemzeti hovatartozásának megfelelő nevelésben és oktatásban részesüljön;
- kollégium elhelyezés igénybevétele,
- hittan vagy erkölcstan oktatás igénybevétele a lehetősége
- személyiségi jogainak való gyakorlásához való jog, állapotának, személyes
- térítésmentes vagy kedvezményes étkezésben részesülhessen,
- tanszerellátásban részesüljön,
- tankönyvek biztosítása
- részt vehessen a diákkörök munkájában,

Az iskoláskor előtti nevelésre jöttek létre az óvodák, amelyben a nevelés az óvónők irányításával folyik, akik rendelkeznek a szükséges felsőfokú végzettséggel. A munkájukat a szakképzettséggel rendelkező dajkák támogatják (2011. évi CXC törvény).

Az alapkörű oktatáson a nyolc évfolyamos általánosiskolát értjük, amelyben együtt van az elemi (ISCED 1⁶) szintű oktatási rendszer (*alsó tagozat*) és az alsó vagy középfokú (ISCED 2) szintű oktatás (*felső tagozat*). Kivételt képezik a hat és nyolc évfolyamos gimnáziumok, amelyek az 5-8. évfolyamnak megfelelően tanítanak. A középfokú szintű oktatás intézményeibe a gimnáziumok, a szakgimnáziumok, a szakközépiskolák és a szakiskolák tartoznak. Idetartoznak az alapkörű művészeti iskolák is, amelyeknek feladata a művészi képességek, tehetség fejlesztése, valamint a szakirányú továbbtanulásra való felkészítés.

⁶ ISCED: Az oktatás egységes nemzetközi osztályozási rendszere, több osztályra tagozódik, amiket számokkal jelölünk

Az intézményrendszer részébe tartoznak még a kollégiumok is szintén. Ezek más néven a diákszállók, amelyek nevelési intézmények is egyben, de lehetnek önálló intézményként is. A felsőoktatási intézményi szintet két fő részre lehet osztani. Egyrészt az állami felsőoktatási intézményekre, valamint másrészt a nem állami intézmények, ebben a szegmensben a nem az állam által működtetett intézmények tartoznak bele. Ilyenek lehetnek például az egyházak, a gazdasági társaságok vagy az alapítványok által működtetett felsőoktatási intézmények. A hatályban lévő felsőoktatási törvény engedélyezi a nem állami fenntartók számára felsőoktatási intézmények alapítását és működtetését, viszont a minőségi feltételeknek ugyanúgy meg kell felelniük, mint amelyeknek az állami felsőoktatási intézmények. Az intézmény alapítását egy szabályozott folyamat határozza meg. Ez az akkreditációs eljárásnak a folyamata. A felsőoktatási törvénynek az értelmében a felsőfokú intézmények lehetnek főiskolák, alkalmazott tudományok egyetemei vagy egyetemek. Egyetemnek az a felsőoktatási intézmény felek meg, amelyikben minimum 8 alapképzési szak és további 6 mesterképzési szak van képzési rendszerében, valamint alkalmas doktori képzésre és annak, fokozatának az odaítélésére. Az alkalmazott tudományoknak az egyetemeire és a főiskolákra inkább a gyakorlat orientáltság a jellemző. Az egyetemek elmélet orientált képzéseket végeznek többnyire, jelentősebb mennyiségű képzésük van a mesterciklusban és alapkutatási tevékenységük is erőteljes (<https://eacea.ec.europa.eu>, 2020).

A felsőoktatási még tartalmaz úgy nevezett felsőfokú szakképzést, ami főiskolai szinten van szervezve, de még nem alapképzés, viszont annak elfogadható részeként funkcionál. Így, ha valaki megszerzi ezt a képzettséget, akkor a későbbiekben az alapképzésébe hasonló területen beszámít majd. A tárgyakat elfogadtathatja kredit elismerési eljárással az intézménnyel, így több időt megspórol az egyetemi évekből.

3. A MAGYAR FELSOÓKTATÁS

Ahogy a bevezetőben is említettem már, talán a nemzetgazdasági versenyképesség a legkézenfekvőbb témakör, ami alapjául szolgálhat a felsőoktatás versenyképességének a vizsgálatához, amely a nemzeteket elég széleskörűen vizsgálja és elemzi. Egy ilyen elemzést készített Lengyel Imre (2000), ami alapján végig lehet vezetni az adott vizsgálatot.

„A versenyképesség a piaci versengésre való készséget jelenti, a pozíciószerzés és tartós helytállás képességét, amit elsősorban az üzleti sikeresség, a piaci részesedés és a jövedelmezőség növelése jelez. Így a különböző piacok (*termék-, munkapiac stb.*), az eltérő inputok (*pl: vállalkozókészség, szaktudás, természeti erőforrások stb.*) és a verseny (*vállalati, nemzetközi, városverseny stb.*) egyedi sajátosságai miatt a versenyképességnek más-más jellegzetességei lehetnek a meghatározók. A vállalati versenyképességben döntő a gazdasági tevékenységek földrajzi elhelyezkedése, a versenyelőnyök többsége iparáganként az országon belül csak néhány térséghez, sokszor egy-egy régióhoz, városhoz kapcsolódik.”(Lengyel, 2000, p. 962)

A nemzetgazdaságok közötti versenyben a cél megfogalmazása valamely képesség vagy képességek töklétesítésben rejlik. Gondoljunk csak bele, egy multinacionális cég a piacán vezető szerephez jut, akkor már nem csak a nevét említik meg a vállalatnak, hanem a nemzeti hovatartozását is. Felsőoktatásban is hasonlóképpen van ez például, ha a Harvard Egyetemet említjük, akkor tudjuk, hogy az USA-ról beszélünk, de lehet úgy is mondani, hogy a névhez kötünk államot. A magyar felsőoktatásban is rejlik ilyenfajta megközelítés, mint például az orvosi képzés említése révén először egy időben az embereknek a SOTE⁷ jutott eszébe, de ez már megváltozott most már nem csak a Semmelweis Egyetem, hanem a Pécsi Tudományegyetem, a Debreceni Egyetem és a Szegedi Tudományegyetem is említésre kerül. Ez betudható a versenyképesség javulásának is, valamint az intézmények helyszínéhez is köthető a javulás, mivel mindegyik hazánk legszebb nagyvárosaiban található. Ez a tény is versenyképességet növelő tényezőként tudható be. A magyar egyetemek a nemzetközi listán is szerepelnek. A londoni Times Higher Education⁸ (*továbbiakban: THE*) orvostudományi rangsort állított fel és az említett négy magyar

⁷ SOTE - Semmelweis Orvostudományi Egyetem

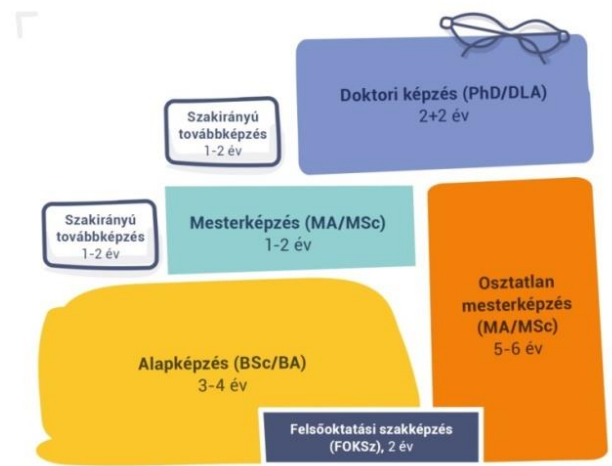
⁸Times Higher Education – THE - Londoni napilap egy olyan kiadványa, amely kifejezetten a felsőoktatással foglalkozik

egyetem is felkerült a 2020. évi listára, amely listán az Oxford, a Harvard és Cambridge van az első három helyen. Talán ez is egy meghatározó szempont lehet a versenyképességek között.

3.1. A magyar felsőoktatás rendszere

Magyarországon jelenleg az egyetemeken alapképzés (*BA - Bachelor of Arts és BSC - Bachelor of Science diploma tudományterülettől függően, 3 - 4 év, nappali, levelező és távoktatás*), mesterképzés (*MSC- Master of Science és MA - Master of Arts mesterképzés feltétele egy alapképzés diploma, 1 – 2 év nappali, levelező tagozaton*) és ezen a területen történő szakmai továbbképzésre van lehetőség. Osztatlan mesterképzésre is van lehetőség, ha jogot vagy orvostudományt szeretnénk tanulni. (*MA/MSC 10 – 12 félév*). Viszont, ha nem feltétlenül szükséges a magasabb végzettség, akkor felsőoktatási szakképzésre (*FOKSZ 2 év*) is van lehetőségünk. Végül a képzettségünknek megfelelő doktori képzésben vehetünk részt (*PhD és DLA – a művész területeken 2+2 év*). A felsőoktatási rendszerünk átlátható és jól követhető a Bolognai rendszernek⁹ köszönhetően (2. ábra). Átjárhatóság is van az intézmények között, amit a rendszernek köszönhetően külföldön is ki tudunk használni, illetve a külföldi diákok is tudnak tanulni nálunk. Ez az intézmény számára egy nemzetközi versenyképességi mutatószám is lehet (Szekeres,2015, pp. 13-38).

2. ábra: A felsőoktatási rendszer képzéseinek szintjei

Forrás: <https://tka.hu/nemzetkozi/9518/a-felsooktatasi-rendszere-magyarorszagon#a%20m%20fels%C5%91okot%20intr>

⁹ Bolognai rendszer – Az Európai Unió tagállamainak közös felsőoktatási rendszere, amelyet Bologna - ban írtak alá 1999. június 19-én

A jelentkezési és felvételi információkat és adatokat a Felvi¹⁰ rendszere tárolja és kezeli. A használata felhasználóbarát és egyszerű, valamint jól követhető a folyamat. A felvételi eljárás folyamán, nyomon tudjuk követni az eljárás folyamatát egészen az Oktatási Hivatal döntéséig, ami után megkapjuk jelentkezésünk eredményét.

„A modern oktatási rendszerek olyan nemzeti vagy országos rendszerek, amelyekbe a népesség egésze belép, amelyek működését országos érvényű törvények szabályozzák, amelyeket döntően közpénzekből finanszíroznak, és amelyek felett az adott ország politikaihatósága felügyeletet gyakorol.”(Halász, 2001, p 1) Ezzel az idézettel zárom ezt a fejezet részt.

3.1.1.A magyar oktatási rendszer szerkezete

Az oktatási rendszer szerkezete alatt a tanulási rendszer felépítését találjuk, amely az alapfokú végzettségtől a felsőfokú tanulmányokig tartalmazza a különféle szinteket.

- Alapfokú oktatás
- Középfokú oktatás
- Posztsekunder képzés
- Második esély programok és felnőttoktatási programok
- A sajátos nevelési igényű gyermekek, tanulók oktatási ellátása és a pedagógiai szakszolgálatok

Az oktatás megszervezése alapján sorba állítva:

- Az iskoláskor előtti nevelés
- Az alapfokú oktatás
- A középfokú oktatás
- A felsőoktatás

Otthoni oktatási mód

- A tanuló által kérhető egyéni tanrendi módszer. (www.eurydice.eu, 2023. március 29)

3.1.2. Az oktatás, közoktatás irányítása és pedagógia kihívásai a felsőoktatásban

Napjainkra az oktatás, közoktatás és a felsőoktatás irányítása megváltozott. Megosztásra került állami intézmények között, amelyek a Belügy Minisztérium (továbbiakban: BM) és a Kulturális és Innovációs Minisztérium (továbbiakban: KIM). A

¹⁰Felvi– internetes portál, ami tárolja a jelentkezésünket és az adatainkat a felsőoktatási intézménybe való jelentkezési eljárás folyamán.

szegmentálás úgy lett végrehajtva, hogy BM-hez a közoktatás a KIM-hez pedig a felsőoktatás tartozik. A kormány új látóterében a BM más szerepet kapott így több új terület iránt felelős még az oktatáson kívül úgymint:

- egészségügy
- felzárkóztatása a társadalomnak
- szociális

A KIM a megváltozott felelősségi körök szétosztása után kapta meg a felsőoktatást, de e mellett hozzá tartozik többek között:

- Szakképzés
- Innovációs területek
- Kulturális intézmények
- Társadalom művelődésnek támogatás, szervezése
- Családok ügyei
- Közigazgatási területek

A köznevelésben és annak irányítási rendszerében több intézmény is nagy szerepet kap. Az erre vonatkozó szabályzókat a Kormány készíti elő és elfogadják a Nemzeti alaptantervet¹¹.

3.2. „Value Added” Hozzá adott érték, érték teremtés a felsőoktatásban

Talán „value added” szóval kapcsolatban elsősorban tisztázni kell mi is az az érték és nem utolsósorban kinek mit jelent tartalmában, mit ért a szóösszetétel alatt. Nagyon fontos tényezők ezek, mivel ezek alapján határozhatjuk magunk számára az értékteremtést és majd tudjuk szabályozni, irányítani, fejleszteni.

Az „érték” jelentése általánosságban egy személynek vagy dolognak a fontosságát és hasznosságát értjük, amelyek segítségével magasabb hasznot növelhetünk a vállalat számára, elismerést vívunk ki mások által.

Az „értékteremtés” fogalom jelentését az *economi.pedia* (<https://hu.economy-pedia.com>, 2023) weboldal egyszerűen megfogalmazta a következőképpen: „Az értékteremtés az a képesség, amely a vállalatoknak vagy társadalmaknak gazdagságot vagy hasznosságot kell teremteniük.”

Így a két fogalom tudatában némi hasznos ismeretet kapunk az e téren végbemenő folyamatok fontosságának a kapcsán. A felsőoktatás vonatkozásában Rekettye Gábor

¹¹ 110/2012.(VI.4) Korm. rendelet: A Nemzeti alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról.

(2018, p 85) a következőt fogalmazta meg: „A 21. században az értékteremtés már a tudáspiacon is kulcskérdés. Az értékteremtés a felsőoktatási intézményekben sokkal bonyolultabb, komplexebb megközelítést igényel, mint egy-egy vállalat esetében. A felsőoktatási érték létrehozásában érdekelték köre ugyanis sokkal szélesebb, mint egy vállalaté, ugyanakkor az itt meghozott döntések hosszú időtávra szólnak, következésképpen kockázatuk magasabb.”

A felsőoktatást befolyásoló főbb trendekként napjainkban többek között a diverzifikációt, a privatizációt és a virtualizációt emelgetik. Az felsőoktatás értéke akkor tud igazából társadalmi értéké növekedni, ha a tudás közvetítés személyes és intellektuális növekedést egyszerre eredményez. Mészáros Virág és Bertalan Péter (2020, pp 213) a Polgári szemlének az egyik számában a társadalmi értéket a minőségi felsőoktatás alapján fogalmazzák meg a következőképpen: „A minőségi felsőoktatás feladata lenne, hogy a világ, mint makró rendszer negatív hatásait kiszűrje. Annak vizsgálata, hogy a felsőoktatás társadalmi értékszocializációban – az alapvető értékek és pluralizált világunk szinergiapotenciáljának közvetítésében – betöltött szerepét milyen egyéb hatások befolyásolják, valamint, hogy a tanárok és oktatók milyen eszköztárral és módszertannal rendelkeznek ennek támogatásában, külön tanulmányt érdemel.”

4.VERSENY, VERSENYKÉPESSÉG ÉS TUDÁSGAZDASÁG A FELSŐOKTATÁSBAN

4.1. A felsőoktatás, mint verseny terület

Ebben a fejezetben az intézmények közötti verseny ábrázolását vázoló fel, amelyet az egyes képességi szempontok is meghatároznak és befolyásolnak. Ezeket is bemutatom. Ezek lehetnek külső és belső szempontok is egyaránt. Az intézmény versenyképessége hatással lehet a diákok vonzására is. Ezért különös figyelmet igényel ez a terület, hiszen a hallgatók nélkül nincs iskola, továbbá hiába folytatunk minőségi és piacképes oktatást, ha nincs elegendő létszám a szakokon.

A témakör nemzeti, gazdasági és társadalmi vízióit a „Fokozatváltás a felsőoktatásban” (www.kormany.hu, 2016) című kiadvány részletesen bemutatja. Mik a jövőbeli elképzelések és irányok? A teljes oktatási rendszernek az újra gondolását tartalmazza, napjainktól egészen 2030-ig terjedő időszakban. A tudásalapú társadalomra építkezik az átalakítás. „A felsőoktatásra vonatkozó célkitűzések röviden összefoglalhatóak: tudásalapú társadalom, ahol a gazdaság húzóereje az egyre növekvő arányban hazai tulajdonú termelés, szervezőereje a felsőoktatási intézmények köré épülő innovációs hálózat. A feladat pedig abban áll, hogy az átalakulóban lévő, gazdaságról való közgondolkodás elvei a felsőoktatásba átvezetésre kerüljenek. Tudatosítanunk kell magunkban és a társadalom tagjaiban egyaránt, hogy a felsőoktatás jövője nem képzelhető el megújulásra törekvő szemlélet nélkül, vagyis, az életpálya elején megszerzett tudásból – további tanulás nélkül – nem tudunk megélni életünk végéig. Folyamatosan tanulásra és folyamatos teljesítményre van szükség.”(www.kormany.hu, 2016, p. 5)

A tudásalapú társadalomnak az eredménye a tudásgazdaság, ahol a kiművelt egyének alkotják a gazdaságnak a mozgató motorját. A tudásgazdaság fogalmát Vass (2020, p. 32. hivatkozta T. Kisst, 2016) a következőképpen idézi: „A tudásalapú gazdaság című írását, amely alapján a tudásalapú gazdaság a tudás és az információ termelésén, elosztásán, és felhasználásán alapul. A gazdaság béli teljesítményhez elengedhetetlen a tudásba történő beruházás és a tudás elosztása, akár formális akár informális hálózatokon keresztül. A tudás egyre inkább számítógépeken és kommunikációs hálózatokon keresztül testesül meg, és terjed a feltörekvő információs társadalomban. A tudásalapú gazdaságban folytonos tanulás szükséges, ahol az innovációt elsősorban a termelők és a felhasználók kapcsolatán keresztül cserélődő megtestesült és rejtett tudás eredményezi (OECD, 1996).”

A 2015 évi top 10 képességeket (1. táblázat) szembe állítja és vizsgálja a 2020-as képességekkel.

1. táblázat: A top 10 képesség listája

2015	2020
1. komplex problémamegoldás	1. komplex problémamegoldás
2. emberek koordinálásának képessége	2. kritikus gondolkodás
3. emberekkel való bánni tudás	3. kreativitás
4. kritikus gondolkodás	4. emberekkel való bánni tudás
5. tárgyalástechnika	5. emberek koordinálásának képessége
6. minőségellenőrzés	6. érzelmi intelligencia
7. szolgáltatásorientált szemlélet	7. mérlegelés és döntéshozatal
8. mérlegelés és döntéshozatal	8. szolgáltatásorientált szemlélet
9. aktív hallgatás	9. tárgyalástechnika
10. kreativitás	10. rugalmas gondolkodás

Forrás: Saját szerkesztés, Vass (2020, p. 30) alapján saját szerkesztés (2023)

4.1.1. Versenyszempontok a felsőoktatásban

A felsőoktatást és annak rendszerének versenyképességét, ha időrendileg tekintjük a II. világháború és azt követő időszak alakította és formálta át a legnagyobb mértékben. Olyannyira nagy különbségek alakultak ki a világ egyetemei között a migráció miatt *(például: politikai vagy származási okokból költöztek el az egyének)*, hogy az idő teltével ez csak szélesedett. Nagyon nehéz ezt a különbséget áthidalni. Ekkor virágoztak fel az USA-béli és az angol egyetemek. Az USA így verseny nélkül került olyan győztes pozícióba, amit önmagán kívüli okból ért el, hiszen a bevándorlás által képzett szakemberek és magasan kvalifikált egyetemi oktatók jöttek be az ország területére. Így növelték a szakmai színvonalat. Ezt a munkaerőpiaci jelenséget napjainkban „brain-drain” - nek nevezik vagy is agyelszívás. Igaz manapság nem a háború miatt megy valaki külföldre, hanem valami jobb reményében érdekében, vagy meglévő lehetőségre épít.

A felsőoktatásnak a versenyére Rekettye Gábor (2018, p 85) a következő gondolatot fogalmazta meg: „A felsőoktatási verseny kiterjedése és nemzetköziesedése azt eredményezte, hogy az intézmény kínálatának potenciális vevői (főleg a hallgatók) egyre értéktudatosabbá váltak, és olykor már azért értéktéremtésaktív résztvevőivé lesznek. Éppen ezért az érték innovatív létrehozása mellett az érték kommunikációja, az intézmények

partnerei felé történő hatékony közvetítése is rendkívül fontos: a vevőértéket nem elég kialakítani, érzékelhetővé kell tenni a felsőoktatási intézmények célcsoportjai számára.”

Tavalyihoz képest mintegy 20 százalékkal csökkent a felsőoktatásba az idén jelentkezők száma. Ennél is rosszabb a helyzet az agrár-felsőoktatásban, oda majdnem 40 százalékkal kevesebben jelentkeztek. Bár ennek demográfiai okai is vannak, nem hagyhatók figyelmen kívül azok a gyakorlatból érkező kritikák, amelyek szerint az agrárképzés korszerűtlen és nem igazodik a piac elvárásaihoz (Bárdos, 2020, www.magyarmezogazdasag.hu).

Mik lehetnek a verseny szempontjai? Talán ez egy olyan meghatározó kérdés, amire az intézmények is keresik folyamatosan a választ. A szempontokat vizsgálhatjuk hazai és külföldi diákok szemszögéből is. Mennyi külföldi diák és oktató van az intézményünkben, mivel a külföldi oktatók, hozzák magukkal a szakértelmet és egy másik nemzet oktatási tapasztalatait. Ilyen módon a hazai fiatal kutatók tevékenysége is növelné az egyetemünk versenyképességi mutatóját, ha nem külföldön végeznék ezt a tevékenységet, hanem itthon. Talán egy meghatározó szempont lehet még a hazai intézmények között a brand¹², de ez lehet az országok között is versenyképességi mérce. Értelmszerűen a diákok által legkeresettebb intézmény és ország lesz a piacvezető. Így látszik, hogy nem feltétlenül csak az oktatás minőségén múlik a versenyképesség. Szempontok lehetnek külső tényezők is. Olyan, mint a hírnév, a reklám, vagy a tanulóközösség milyensége, vagy akár az infrastruktúrája az intézménynek. Nemzetközi viszonylatban a versenyképességi index alapján is mérhető a különbség (Kiss et al., 2016, pp. 15-60).

4.1.2. Versenyképességi lehetőségek a felsőoktatásban

A versenyképesség az előbbiek hallatán eléggé összetett fogalom a felsőoktatás területén meg kifejezetten. Több különböző tényezőből áll össze, de mindegyik egy cél felé mutat, az intézmény versenyképességének a mutató számok alapján történő reális összevetésére.

Ezen mutatószámok a következő főbb területek eredményeiből állnak össze például:

- hallgatók létszáma
- új intézmények, ahol új szakok vannak
- új oktatási formák

¹² Brand – márka eredetileg billog, vagyis márkázás más néven billogozás

- magánszféra megjelenése
- hallgatók összetételének megváltozása (*több nő*) és az átlagéletkor megváltozása
- előtérbe került a teljesítménymérés és a felelősség vállalás
- minőségbiztosítási rendszerek bevezetése és alkalmazása
- intézmény irányítási rendszerek megreformálása, a vezető inkább menedzser formában van jelen
- munkaerőpiaci igénynek megfelelő oktatás és képzés
- gazdálkodási problémák negatív hatása
- kutatás-fejlesztési tevékenység innovációja az intézményben
- fogyasztói igény a minőségi oktatásra a ráfordított költségért cserébe
- regionális fejlődés segítése az intézmény részéről
- hallgatók, oktatók mobilitásának segítése.

Ezen kívül még lehetnek kisebb tényezők is szintén, de talán a főbb versenyképességi szempontok ezek között találhatóak meg. Talán egy egyetemi kutatás során még mélyebb és szélesebb körű információkat kaphatnánk az érintett témakörrel kapcsolatban. Ide sorolnám még a teljesítménymérést is, ami napjainkban egy fontos tényező, amit mérünk a hallgatókon és az oktatókon. A hallgatói teljesítménymérés mutatószáma áll az Országos Tudományos Diákköri versenyek eredményeiből, a köztársasági ösztöndíjak számából, valamint a diplomát és PhD¹³ fokozatot szerzők számából.

A versenyképességet a felsőoktatásban témakört korunk egyik kiemelkedő közgazdásza Chikán Attila (2014) is tanulmányozta. Cikkei jelentek meg egy online folyóiratokban róla. Említi többek között a Világgazdasági Fórum versenyképesség elemzését, ami a már korábban ismertetett tizenkét pillért is tartalmazza, amik az alábbiak:

1. Intézmények
2. Infrastruktúra
3. Makrogazdasági környezet
4. Egészségügy és alapoktatás
5. Felsőoktatás és szakképzés
6. Az árupiac hatékonysága
7. A munkaerőpiac hatékonysága

¹³Phd – Philosophiæ Doctor – jelentése a filozófia tanítója

8. A pénzügyi piacok fejlettsége
9. Technológiai felkészültség
10. Piacméret
11. Az üzleti tevékenység fejlettsége
12. Innováció

Hazánk a felsőoktatási és szakképzési pillérben a 2014. évi cikkben írtak alapján a 30. helyről az 50. helyre esett vissza az évek folyamán a WEF¹⁴ által közölt rangsorban. Így a már említett nyugati piacvezető intézmények még jobban eltávolodtak tőlünk, de a követők még távolabb vannak tőlünk is.

„Tanulmányunkban arra kívántunk rámutatni, hogy az egyes országok átfogó versenyképessége szoros kapcsolatban van a felsőoktatás minőségével: igen erős korrelációt találtunk az azonos módszertannal készült két WEF-lista között. Azt találtuk ugyanakkor, hogy a management-képzés minősége, illetve az egyes egyetemek rangsorolására épített listák és a versenyképesség kapcsolata sokkal lazább. Ebből azt a következtetést vontuk le, hogy a bemutatott eredmények szerint az egyes parciális mutatók csak korlátozottan használhatók fel arra, hogy megítéljük a felsőoktatás versenyképességének hatását (márpedig sajnos ez nagyon gyakran megtörténik). Az érdemi mondanivalóhoz komplex szemléletű elemzéseket kellene végezni.” (Chikán, 2014, p. 588)

A versenyképesség növelése, a felsőoktatás fejlődése és az intézmények vonzerejének növelése a térségünkben és Európában is közös nemzetközi érdek. Ebben a témában is számos nemzetközi publikációval lehet találkozni. Ez is alátámasztja azt, hogy foglalkoztatja az embereket az oktatás témaköre. Egyes vélemények szerint a politikai párbeszéd is elősegítheti a növekedést, de ha rossz a kommunikáció akkor ez negatív is lehet, tehát csökkenést is okozhat. Ha az európai versenyképesség nő, akkor az érintett nemzetek versenyképessége is növekszik párhuzamosan. A bolognai rendszer is ezt a fejlődést segíti elő. Továbbá, a hallgatók mobilitását is támogatja és erősíti. Az országban zajló események is irányítják és befolyásolják a felsőoktatást. Akár a nemzetközi viszonylatban is beszélhetünk róla, például: ha Afrikában történik valamelyik országban valami, akkor már elgondolkodunk rajta, hogy az ország közelébe menjünke egyáltalán. A politika is tudja befolyásolni a nemzetközivé válását a felsőoktatás fejlesztésének egyes lépéseivel. A kormány támogathatja az intézményeket, illetve kapcsolatot teremthet a piac

¹⁴WEF - World Economic Forum – Világ gazdasági fórum

(jelen esetben az felsőoktatási intézmények halmaza a piac) és a társadalom között (Curaj et al., 2015, pp. 3-12).

Egy másik nemzetközi vélemény szerint fel kell zárkózni az egyetemeknek egymáshoz a közeljövőben, mert különben még nagyobb távolság lesz közöttük. Intellektuális megújulásként és újjászülésként beszélnek róla, valamint a diákok mobilitását itt is kiemelt tényként említik meg. Ez azt is alátámasztja, hogy az ország hozzáadott értékét növeli az oktatók és a diákok külföldön való jelenléte. Ezért kell nagy hangsúlyt fektetni a nyelviképzésekre, hogy minél hamarabb tudjanak mozdulni a hallgatók. Az európai felsőoktatási rendszer bevezetését sürgetik, úgy vélik ez a nemzeteknél és az intézményeknél is előnyként fog megjelenni (Tomusk, 2007, pp. 269-303).

A hazai felsőoktatási intézmények rangsorát a már korábban említett „Felvi” és többi statisztikával foglalkozó vállalat vizsgálja az adott felvételi időszakban (2. táblázat). Ez segítséget nyújt a diákoknak a választásban. Így a választásukat jobban alátudják támasztani.

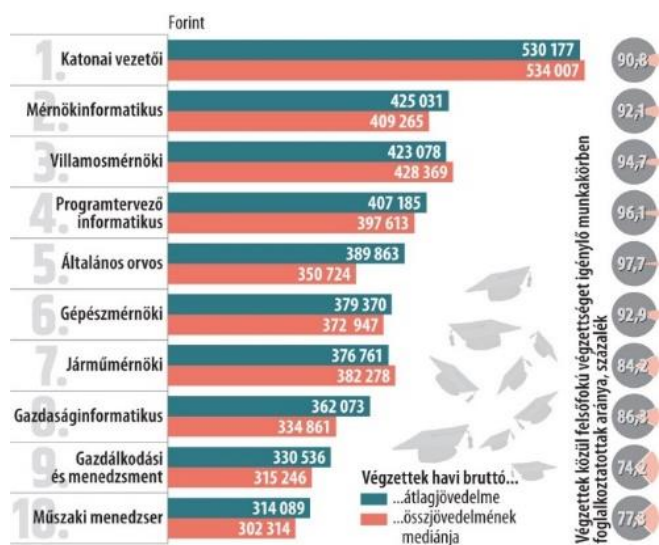
2. táblázat: A hazai egyetemek rangsora kiválóságok alapján 2020.

Rang	Intézmény	Oktatói kiválóság (rang)	Hallgatói kiválóság (rang)
1.	Eötvös Loránd Tudományegyetem (ELTE)	1.	1.
2.	Szegedi Tudományegyetem (SZTE)	2.	5.
3.	Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem	7.	2.
4.	Pázmány Péter Katolikus Egyetem (PPKE)	6.	6.
5.	Debreceni Egyetem (DE)	4.	9.
6.	Semmelweis Egyetem (SE)	9.	4.
7.	Pécsi Tudományegyetem (PTE)	4.	10.
8.	Budapesti Corvinus Egyetem (BCE)	15.	2.
9.	Pannon Egyetem (PE)	3.	16.
10.	Károli Gáspár Református Egyetemet (KRE)	10.	12.
11.	Nemzeti Közszolgálati Egyetem (NKE)	16.	6.

Forrás: https://eduline.hu/felsooktatasi/20191120_HVG_diploma_rangsor_2020, alapján saját szerkesztés (2023)

A versenyképességet a diákok szemszögéből talán a befektetett pénz megtérülése tudná a legjobban szemléltetni. Mit fognak kapni a megszerzett tudásért cserébe, és amit abba befektetnek megtérül-e? Ezeket az információkat tartalmazza az alábbi ábra (3. ábra).

3. ábra: A legjobb fizetést ígérő szakok hazánkban

Forrás: <https://kpi.mediaworks.hu/wp-content/uploads/2019/12/Felsooktatashoz.jpg>

4.2. Tudásgazdaság a felsőoktatásban

Hogy mit is értünk tudásgazdaság alatt, egy olyan meghatározó társadalmi és gazdasági rendszert, amely a fókuszban nem az anyagi javakat termelését tartja, hanem inkább már a tudás előállítására fekteti a hangsúlyt. Az ember átlagéletében már a különféle szakmák és a tanuláshoz a megszerzése nem csak egyszeri alkalomra tehető, hanem az egész életét végig kíséri. A tudásgazdaság és az új technikai vívmányok megjelenése az oktatás és az iskolázottság fogalmait is teljesen átírja.

A fogalmát és meghatározását tekintve szociológiai értelemben a következő megfogalmazással találkozhatunk Anthony Giddens Szociológia című könyvében (2008, p. 595): „A tudásgazdaság pontos definícióját nehéz megfogalmazni, de ez a megnevezés általánosságban olyan gazdaságra utal, amelyben az innováció és a gazdasági növekedés a gondolatokra, az információra és a tudás különböző formáira épül. A tudásgazdaságban a munkaerő nagy része nem az anyagi javak fizikai előállításával vagy elosztásával, hanem azok megtervezésével, fejlesztésével, technológiájával, reklámozásával és értékesítésével, valamint szolgáltatások nyújtásával foglalkozik. Ezeket a dolgozókat tudás-munkásoknak nevezhetjük.”

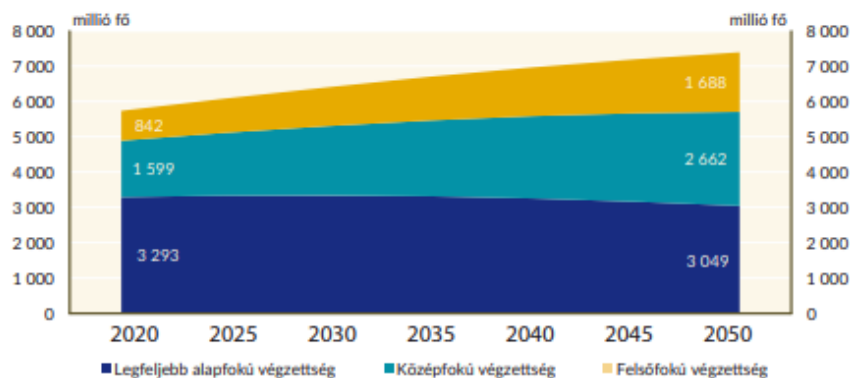
A tudásgazdaság egy olyan befektetési területként is felfogható, amely a vállalat jövőjében fog megtérülni úgy, hogy a felmerülő kihívásokra ez által majd időben tud reagálni vagy esetenként fel se merül a probléma a megfelelő tudásnak a birtokában. Ezen terület nagy része az infokommunikációs területet érinti főképpen, hiszen a modern

felgyorsult világban ezen a területen zajlik a termelés és minden ahhoz kapcsolódó folyamat.

Az OECD¹⁵ 1996-os kiadványában a tudásalapú gazdaságot úgy említi meg, mint egy termelő ágazatot, amely információt termel és ennek termelésre és elosztásra összpontosít. A XXI. század kihívásainak megfelelően a nemzeteknek erre kell összpontosítaniuk és az egyéneknek is egyaránt és így siker nem maradhat el, valamint a fenntartható lesz a gazdaság, mivel a fenntartható közgazdaságtannak a tudás az alapja. Ez kapcsolódik a témakörömhöz, olyan módon, hogy a tudást valahol meg kell szerezni, ez lehet az én meglátásom szerint elméleti vagy gyakorlati, de akár mindkettő is egyszerre megszerezhető. Igaz, az elméleti terület öleli fel a kutatás fejlesztését, így a gyakorlatban e szerint csak alkalmazási feladatra kell figyelmet fordítani.

A 4. ábra a népességet vizsgálja a legmagasabb iskolai végzettség függvényében. Ez abból a szempontból fontos számomra, hogy megmutatja miként állnak az egyének az önfejlesztéshez, amely által növekszik a nemzet egysége a tudásgazdaságot tekintve. Összefoglalva, a tudásalapú világhoz való csatlakozás mindenki számára elérhető, de mindenki nem él vele. Más oldalról az egyént, vagyis a diákokat rátudjuk e venni az élethosszon át tartó fejlődésre, amivel többek lesznek.

4. ábra: A világ lakosságának megoszlása legmagasabb iskolai végzettség szerint (becslés 2013)

Forrás: Új fenntartható közgazdaságtan p 63

¹⁵OECD - Organisation for Economic Co-operation and Development - Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezet

5. KUTATÁSI EREDMÉNYEK

5.1. Kutatás módszertana

A kutatásomat szekunder és primer kutatások alapján végeztem, valamint a korábbi TDK dolgozatom (2021) kutatási anyagát vissza ellenőrzésképpen. A szekunder kutatásom alapjául szolgáltak szakirodalmak, értekezések és különböző tanulmányok. Ezeken kívül külföldi szakirodalmak is rendelkezésemre álltak. A primer kutatásom egy online kérdőív volt, amely nem reprezentatív, de a kérdésekre adott válaszokból számos hasznos információhoz jutottam a témakörrel kapcsolatban. A mintavétel a hólabda módszer alapján történt. Az online kérdőív Facebook oldalakon történő megosztással jutott el a kitöltőkhöz. Többek között hallgatói oldalakon is megosztottam. A meghatározott korcsoportok alapján a kérdőívet kitöltőknek az átlag életkorát is megtudtam határozni, amiből következtetéseket tudtam levonni. A kvalitatív kutatásomat a fókusz csoportos kutatási módszerrel erősítem meg, ami így utólag nagyon hasznos volt számomra korábban még nem végeztem ilyen módszert, de kijelenthetem, hogy szerintem az egyik legjobb módszer a fiatalokkal való beszélgetésre.

5.2. Intézmények közötti távolságok a versenyben

A nagy távolságok egyik okozója az intézmények között a versenyképességben, hogy az intézmény mennyire képes tartani a lépést a piacvezetőkkel, akik meghatározzák a minőséget. Hasonlóképpen van ez napjainkban, mint a kereskedelemben, ha el tudjuk adni a termékünket, akkor veszik és viszik, majd elterjed az egész piacon. Ezért megkívánja a minőségének a fenntartását és annak folyamatos innovációját is. Az oktatásra ezt úgy tudnám lefordítani, hogy a meglévő piacvezető szakmai képzésünket nemzetközi szintre kellene emelnünk. Ez történhet a diákok által és az oktatók által. Akik nem fektetnek időt és energiát a kutatásfejlesztésre csak a képzésen van a hangsúlyuk, azok lemaradnak a versenyben. Ez véletlenül sem jelenti azt, hogy az oktatás minősége gyengébb lenne abban az intézményben. A hazai vezető egyetemek a külföldi listán a világ egyetemeihez (3. táblázat) képest hasonlóképpen vannak jelen, de legalább fent vannak a listán (Szabó, 2007, pp. 21-62). „A felsőoktatás tömegessé válása alapvetően szabta át az intézmények működését. Megváltozott a hallgatók társadalmi és kulturális összetétele, de átalakult a

felsőoktatásban dolgozó oktatók és kutatók világa is. A változások azonban nem az intézmények falain belülről indultak.”(Pusztai et al. 2016, p 7) Az idézetben foglaltak igen csak befolyásolják az intézmény versenyképességi tényezőit, mint diák és oktató viszonylatban. A tanárikarnak az intézmény megítélésében igen csak nagy szerepe van, amelyet a vizsgálat folyamán be is tudok majd mutatni. Elég egyhangú válaszokat adtak a kérdőív kitöltők.

3. táblázat: Hazai Egyetemek a Nemzetközi listán

World Rank	Institution*	Country/ Region	National/ Regional	Total Score	World Rank
1	Harvard University		1	319.1	
2	University of California, San Francisco		2	293.8	
3	University of Cambridge			279.5	
201-300	Semmelweis University		1		19,2
401-500	University of Pecs		2-3		10.5
401-500	University of Szeged		2-3		11.2

Forrás: Global Ranking of Academic Subjects 2020 – Clinical Medicine alapján saját szerkesztés 2023.

A fenti táblázat a Clinical Medicine (*Klinikai gyógyászat*) szak intézményi listáját tartalmazza. A lista minden szakon felállításra kerül, de a hazai egyetemek ezen a területen vannak többen jelen. A kutatási eredmények arra is rámutattak, hogy a távolság finanszírozási problémákon is alapulhat. Ebben a témakörben is sok vizsgálódás történt, de talán legjobban a Kováts Gergelynek (2006) a Közgazdasági szemlének egyik számában megjelent publikációja mutatja be a finanszírozási modelleket és azoknak a vizsgálatát., A finanszírozási mechanizmusok elemzését az összehasonlíthatóság érdekében egységes szempontrendszer alapján kell elvégezni. Az elemzés két fő szempontja, a hatékonyság és az igazságosság/egyenlőség. Míg az előbbi a finanszírozási mechanizmus fenntarthatósága szempontjából jelentős, addig az utóbbi a hosszútávú társadalmi legitimitás forrásaként szolgál. A következőkben mindkét szempontot részletesebben is bemutatjuk.”(Kováts, 2006, p. 921)

Tehát, hatékonyságok és igazságossági szempontok alapján is vizsgálódhatunk a témakörben és tizenhét különböző területen elért eredményt összesítenek egy közös listán, ami után végül kialakul a sorrendiség. A már korábban említett londoni „THE” listájára 75 ország felsőoktatási intézménye került fel. Az országokból összesen 766 darab ilyen intézmény volt, ami megfelelt a követelményeknek, hogy szerepelhessenek a listán. A vizsgálat az ENSZ¹⁶ által megfogalmazott elérendő és fenntartható célkitűzések alapján készült, majd vizsgálták az intézmények gazdasági és társadalmi hatását, valamint a felelősség vállalásukat.

„A felsőoktatási üzletágban az intézményt az ott szerzett diploma értéke határozza meg”(Tibenszky¹⁷-t, 2009, hivatkozta Eduline, 2009, www.eduline.hu). Ez a megállapítás is iránymutató lehet egy intézménynek a saját jövőképe érdekében a további formálásában. Milyen értékteremtő és megőrző folyamatokat vegyenek igénybe? Erre kérdésköre keresik a választ a folyamatokban és a vizsgálatok alkalmával.

5.3.Rangsor eredmények és értékelés

Az intézményi rangsort említettem korábban már, viszont az országok vonatkozásában is összegzik az adatokat különböző indexpontok alapján, amelyek összegzése után megkapjuk az ország helyezését a listán. A „World Economic Forum” (WEF) 2016. évi jelentése alapján a 28 tagállam közül Magyarország a 25. helyen szerepel a listán. Az indexeket a 12 pillér foglalja magába (4. táblázat), amelyek összefoglalva az ország oktatásának a versenyképességét mutatja meg az indexértékek által. Az értékek alapján a magyar felsőoktatás és a szakképzés egész alacsonyszinten van, tehát a legkevésbé versenyképes az amelynek az indexérték 4,36. Továbbá, az üzleti komplexitás és az innováció is elég alacsony értéket mutat. Ezen értékek növelése szükséges a piacképes oktatás eléréséhez és annak a fenntartásához, illetve a fejlesztéséhez. Hiszen, mindennap újabb és újabb kihívásokkal szembesülünk, amelyeknek, ha nem felelünk meg, sajnos piaci hanyatlás várható. Ezekre megfelelő akciótervekkel időben lehet reagálni. Hasonlóképpen, mint egy nagyvállalat, aki a piacnak az alakulását nyomon követi. Ezeket a tevékenységeket hivatott támogatni a kutatás és fejlesztési program.

Ebben a fejezetben említeném meg Dr habil Fábri György online megosztott gondolatait az egyetemi rangsorral kapcsolatban, amelyet Czirfusz D. (2013) osztott meg

¹⁶ ENSZ – Egyesült Nemzetek Szervezete

¹⁷ Tibenszky – Tibenszky Moni Lisa, a Shortcut Communications ügyfélkapcsolati igazgatója.

az érdeklődő közönséggel. Röviden összefoglalva a cikket a felsőoktatás átalakulását, deformálódását említi és egy úgynevezett „médi hack”¹⁸ tevékenységet, amely a jól teljesítő tudásalapú oktatási intézményeket érinti. Az egyetemek mérési módszertan hiányát teszi egyrészen felelőssé a nagyobb teljesítmény elmaradásának az oka. Egy közgazdasági szempontból is ide illő Albert Einstein idézetet idéz (2013, p 6) "Nem mindent lehet megszámlálni, ami számít, és nem minden számít, amit meg lehet számlálni." Továbbá, a médiarangsorok egyfajta média kommunikációs eszköznek is tekinti. A globális rangsorokat átgondoltan kell értelmezni, mert tudományági, nyelvi és kulturális elfogultság felmerülhet az eredményükben. Hasonlóképpen vélekedik arról is, hogy csekély egyelőre az esély a magyar egyetemeknek a globális rangsorokon való szereplésre.

4. táblázat: A főbb versenyképességi pillérek pontszámainak alakulása az Európai Unióban 2016-ban

Ország / Pillér	Versenyképességi pontszám	Intézményi háttér	Infrastruktúra	Makro. Környezet	Eü. és alapoktatás	Felsőoktatás és szakkép.	Árúpiac	Munkaerőpiac	Pénzügyi fejlettség
Ausztria	5,22	5,23	5,77	5,45	6,42	5,76	4,90	4,53	4,54
Belgium	5,25	5,21	5,46	4,84	6,74	5,99	5,22	4,49	4,65
Bulgária	4,44	3,53	4,01	5,21	5,94	4,64	4,41	4,40	4,14
Ciprus	4,04	4,02	4,39	3,82	6,20	4,64	4,70	4,44	3,19
Csehország	4,72	4,16	4,68	5,89	6,35	5,20	4,67	4,50	4,74
Dánia	5,35	5,49	5,56	5,93	6,40	5,95	5,07	5,08	4,70
Egyesült Királyság	5,49	5,55	6,04	4,40	6,45	5,54	5,34	5,46	4,93
Észtország	4,78	5,11	4,98	6,13	6,51	5,54	5,06	5,03	4,82
Finnország	5,44	6,13	5,40	5,14	6,89	6,16	5,06	4,78	5,46
Franciaország	5,20	4,90	6,21	4,73	6,43	5,46	4,71	4,42	4,60
Görögország	4,00	3,77	4,83	2,90	6,10	4,87	4,17	3,75	2,52
Hollandia	5,57	5,70	6,37	5,74	6,67	6,07	5,41	5,07	4,48
Horvátország	4,15	3,63	4,58	4,41	5,78	4,70	4,10	3,89	3,58
Irország	5,18	5,59	5,24	5,20	6,50	5,70	5,43	5,13	3,99
Lengyelország	4,56	3,99	4,34	5,14	6,19	5,03	4,57	4,13	4,24
Lettország	4,45	4,00	4,38	5,56	6,16	5,01	4,52	4,57	4,19
Litvánia	4,60	4,21	4,65	5,44	6,25	5,25	4,64	4,37	4,13
Luxemburg	5,20	5,76	5,66	6,22	6,15	4,78	5,54	5,03	4,97
Magyarország	4,20	3,31	4,24	5,12	5,62	4,36	4,40	4,13	3,97
Málta	4,52	4,49	4,75	5,76	6,45	5,02	4,73	4,52	4,35
Németország	5,57	5,16	6,06	6,03	6,50	5,63	4,97	4,80	4,88
Olaszország	4,50	3,47	5,40	4,19	6,39	4,90	4,34	3,64	3,11
Portugália	4,48	4,30	5,48	3,69	6,40	5,04	4,66	4,31	3,25
Románia	4,30	3,59	3,61	5,53	5,48	4,45	4,22	4,04	3,73
Spanyolország	4,68	4,14	5,85	4,33	6,28	5,14	4,45	4,25	3,96
Svédország	5,53	5,94	5,58	6,33	6,37	5,63	5,29	4,86	5,22
Szlovákia	4,28	4,16	4,68	5,89	6,35	4,54	4,45	3,98	4,56
Szlovénia	4,39	4,10	4,79	4,91	6,47	5,42	4,62	4,08	3,21

Forrás: https://index.hu/gazdasag/2016/09/28/padlon_a_magyar_versenykepessseg/ alapján szerkesztve, részlet (2023).

Egy korábbi könyvben Sasfi (2014, pp. 38-150) elég részletesen vizsgálja a tanuláshoz, mint tényezőnek a szerepét. Az intézmény oldaláról és az egyén oldaláról is szintén. Miként viszonyul a tanulás az intézmény teljesítményéhez, illetve fordítva. A társadalom az intézményekben folytatott tanulás által el tudják érni az önmegvalósítást és az érvényesülést.

¹⁸ Média-hack: média megoldás, fiktív esetekkel hívja fel a figyelmet a problémára.

Egy kiemelkedő jelenség, amit felfedeztem, hogy az oktatásban résztvevőket is úgy kell toborozni vagy hasonlóan, mint a Magyar Honvédségbe a katonákat. Még talán a rendszer is hasonló. Az utánpótlás meggyőzése, hogy számára ez jó, és egy egész életpályát biztosít, vagyis ahogy mi katonák nevezzük egy hivatást, amit az életünk alatt kívánunk végezni. Az oktatás ezt úgy támogatja, hogy biztosítja az élethosszig tartó tanulás („life-long learning”) lehetőségét. Az állam ezt biztosítja és támogatja. A hiányszakmák estében meg is hirdeti a képzést, mint duálisképzést, és már a gyakorlati idő alatt a leendő munkahelyükön tudnak dolgozni a hallgatók.

A hosszú idők során látványos fejlődésen ment keresztül a kereskedelmi képzés is. Ez a fejlődési folyamat a XXI. században teljesedett ki. Egy innovatív fejlődési irány felé mutattak a tervek és a lehetőségek. A fiatalokat előkészítő tanfolyamokkal irányították az általuk választott pályára. Voltak a tárgyakat illetően nézetkülönbségek, amiket próbáltak áthidalni. Ezek a tárgyak a kereskedelmi és közgazdasági tárgyak voltak. Ennek eredménye még ma is érezhető, hiszen működik a diákok között „szájreklám”, ami érinti az egyemet, mint infrastruktúráját, a környezetét, a tanári kart és az oktatási stílust. Ez is meghatározó eleme a versenyképességnek. A diákvonzerő növelő és csökkentő tényező is lehet egyben. A hazai kereskedelmi fejlődésének egy mérföldköve volt, amikor is 1899. május 31-én Ferenc József aláírta az új szervezeti szabályzatát a Keleti Kereskedelmi Akadémiának. Az Akadémia több reformon esett át amire idáig eljutott egy kezdeti Keleti Kereskedelmi Tanfolyamból (Szögi, 2001, pp. 107-134). Ez a szakképzett munkaerőt is megkövetelte, így a versenyképesség növelésben is szerepet játszott.

Ez az a tény, amit alapvetésként ismernek el a versenyképesség területén. Ezen kívül még azt, hogy innováció nélkül nincs fejlődés. A fejlődést elő tudja teremteni és támogatni tudja, ha működik az intézményben kutató labor, ahol a kutatás-fejlesztésre is figyelmet szánnak. A kutatás – fejlesztés akár része lehet a tantervnek is, ami elősegíti a tanulásközpontú tantervet egy előre meghatározott stratégia alapján. A stratégiában szerepelnie kell a tanulók tanulási módjainak és szokásainak, hiszen rájuk építjük a stratégiát. Ez olyan, mint a csata folyamata a háborúban, ha nem rendelkezünk elég információval az ellenfélről, akkor nem tudunk győztes stratégiát megtervezni és véghez vinni (Horsted et al., 2018, pp. 1-26).

Más szemszögből versenyképesség növelő lehet az is, ha az intézmény által kiadott oklevél, diploma elismerésre kerülhet más országban. Amelynek célja a közösség felépítése az oktatás által. Egy közös cél, amelyet a Római szerződés idevonatkozó cikkei foglalnak magukba, a cikkekben rejlő egyezségek ösztönzik a távoktatást, oktatók és

diákok csereprogramját, az oktatási intézmények közötti együtt működést, valamint diplomák és tanulmányi idők tudományos elismerését. Minden területnek megvan a saját elfogadási menete, amit a szakma, vagyis az adott ágazat vezetői bírálnak el (Hudák et al., 2003, pp. 27-54).

A felsőoktatási intézmények versenyképességnövelő tényezője a külföldi tanulási lehetőség, amit az úgynevezet ERASMUS¹⁹ program biztosít a hallgatók számára. De vannak ezenkívül még elnyerhető külföldi intézmény által biztosított ösztöndíjak is, amihez elhatározás, nyelvtudás és nem utolsósorban szülői/családi támogatás is kell. Ebben az önállóságukra lesz nagy szüksége a hallgatóknak. Ha jól teljesít, az intézmény hírnevét növeli és elősegíti a versenypozíciójának a javulását az egyetemek között. Mivel az egyik meghatározó eleme a versenyképességi indexnek. Továbbá, a diákok közötti jó légkör tudja segíteni a tanulást és az eredményességet. A kutató cégek és a szakértő cégek az egyetemi rangsort saját eredményeik alapján osztják meg, így ez lehet kicsit szubjektív. Viszont, a nemzetközi rangsorban elért helyezés egy versenypozíciót is eredményez amit a hazailistán érzékeltet is azt egyetem. Vagyis, több oldalról lehet vizsgálni, hogy mi a fő kiváltó oka a hazai rangsor távolságoknak, illetve a hazai vezető egyetemek és külföldiek között. Lehet, a tandíj mértéke, távoktatási lehetőségek, de akár oktatási vonalon is lehet kutakodni például: a nyelvi követelményi szint. De talán látszólag a Branding²⁰-en is nagy hangsúly van, amit az évközben megrendezett kiállításokon és nyíltnapokon osztanak meg a leendő diákokkal (Szabó & Szűcs, 2015, pp. 13-53).

A kutatási tevékenységgel sok hasznos információt szereztem, mind a diákok szemszögéből és mind az intézmények oldaláról is szintén. Például arról, hogy a diákok a döntésük meghozatalának az előkészületeiben, milyen befolyásoló tényezőkkel találkoznak és hogyan hatnak ezek rájuk. Egyáltalában befolyásolható-e a döntésük. Ha igen, akkor az intézmények ezt hogyan tudják kivitelezni. Talán erre szolgál az intézmények részéről a leendő hallgatóknak a számára a nyíltnapokat szervezése, amelyek hasznosak lehetnek több okból is, például:

- az iskola megismertetése
- az intézmény településének a bemutatása
- az oktatott szakokról tájékoztató tartása
- a szakvezetők és az oktatói gárda bemutatása

¹⁹ Erasmus – felsőoktatási ösztöndíj program külföldön

²⁰Branding- márkáépítés

- ösztöndíj elnyerésének lehetőségeiről felvilágosítás
- a leendő hallgató tarsakkal való találkozás
- tanulmányi költségek ismertetése

Többek között ezek a legkiemelkedőbb információk, amelyek a diákok döntéshozatalában mérvadó szerepet töltenek be. Ezért is érdemes több nyíltnapra is menni, ahol oktatják azt a területet, szakmát vagy szakot, amit tanulni szeretnénk, hogy megfelelő döntést hozzunk. Hiszen döntésünk végig kíséri az életpályánkat. Olyan intézménybe jelentkezünk, ahova szívesen járunk be, nem csak beirtunk egy egyetemet, hogy járjunk valahová. Ez az információ az intézménynek is segít a versenyképesség növelésében, mivel, ha diákok szívesen és örömmel látogatják az előadásokat, és az így kialakult képet magukban az egyetemről megosztják a közösségükben. De ez a kép lehet negatív is, de pozitív is. Erre van a félév végi felmérés, amiben a hallgatói elégedettségi szintjét vizsgálja. Tudomásom szerint elég sokan élnek ezzel a lehetőséggel. Többnyire a nyíltnapi rendezvények, illetve a kiállításokon való részvétel már ezen adatok mentén kerülnek megszervezésre.

A hallgatók megnyerése és toborzása a főszempont. Lehet erre vonatkozóan hivatkozásokat találni egyes felvételi vagy más tanfolyami hirdetésekben, mint például „Hozz magaddal még legalább egy embert.”(2020, www.autojogsi.hu) 10% kedvezmény jár cserébe, ha így tesz valaki vagy maga az egyetem honlapja tereli már a figyelmünk a jó döntés irányába. Ilyen például az ELTE – Eötvös Lóránd Tudományegyetem (2020, www.elte.hu) honlapján található bejegyzés „Üdvözlünk az ELTE Felvételi oldalán, amely azért jött létre, hogy a felvételi eljárás során felmerülő kérdésekben segítséget nyújtson neked. A fenti menüpontokra kattintva vagy a lenti híreket olvasva minden szükséges információt megtalálasz ahhoz, hogy jó döntést hozz a jövődről!”

Az Eduline (2009, www.eduline.hu) felsőoktatási tájékoztató oldal az egyik korábbi vizsgálata alkalmával arra kérdésre keresete a választ, hogy „Mire volt jó a reklám? – Jelentkezési statisztikák a felsőoktatásban.” Az intézmény Pr –és marketingeszköz rendszereinek az alkalmazását elemezte. Milyen formában alkalmazták az eszközöket? A kampány eredményezett e létszámnövekedést az adott területen. Az elemzés arra mutatott rá, hogy az intézmények tevékenységéből hiányzik a pozicionálás, valamint a szlogenjük és jelmondatuk megegyezik vagy összemosódik más intézményével. Próbálnak költséghatékony megoldásokat alkalmazni, pedig nem feltétlenül az a legjobb és leghatékonyabb ebben a feladatkörben. Ilyenek a hirdetések a médiában és az újságokban. „Számos intézmény megfelelő alap nélkül, a jelentkezési időszak legvégén rohamozza meg

hirdetéseivel a különböző csatornákat, stabil kommunikációt azonban akkor képes kialakítani, ha önmaga pozícionálására építi a stratégiáját”(EduLine, 2009, hivatkozta Kunát, 2009). Az egyetemek kényszerből is hirdetnek, mivel a fő cél, amit mind végig maguk előtt tartanak, hogy minél több diák jelentkezzen hozzájuk, illetve nyerjen is felvételt a későbbiekben.

A Budapesti Kommunikációs és Üzleti Főiskola (*BKF a METU – Budapesti Metropolitan Egyetem elődje*) az eseménymarketinget tartotta hasznosnak maga számára, ami sikeresnek bizonyult. A nyíltnapokra ismert közéleti személyiségek hívtak meg, ami a mai napig jellemző a marketing tanszéknek az oktatási kultúrájára. Az egyetem, mint „Alkotó Egyetem” van jelen a közéletben, amelyet különféle saját programok és oktatási módszerek segítenek, ilyen oktatási módszer a „myBRAND”, ami alatt elsajátítható a gyakorlati tudás. Ez a tudás a pályakezdőnek előnyként jelenik meg a karrierjük kezdetén, illetve versenyelőnyt is jelent számukra a munkaerőpiacon.

Mit is jelent az alkotó egyetem név? Bachmann Bálint (2020, www.forbes.hu) az egyetem rektora a „Forbes” magazinnak adott interjújában így fogalmazott: A hallgatókat és az oktatókat is folyamatosan képezzük ennek a szellemében. Nem csak a tananyagot, de az oktatási tereket is átalakítjuk, hogy minél jobban megfeleljenek az alkotómunka, a workshopok, gyakorlatok igényeinek.” Az intézmény versenyképességét növeli, hogy immár 140 feletti darabszámú külföldi felsőoktatási intézményben tanulhatnak a diákok ösztöndíjjal. A diákoknak a 91%-a, akik végeztek 3 hónapon belül el tudnak helyezkedni, valamint az 51%-uk még az egyetemi éveit alatt talál számára megfelelő helyet (2020, www.metropolitan.hu).

A Debreceni Egyetem (2020, www.unideb.hu) kihasználva versenybeli helyezését és annak eredményeit használja fel a diákok vonzására a felvételi hirdetésében, ami így szól: „A legjobb helyezést érte el 2014 óta a Debreceni Egyetem a QS rangsorában: több mint 100 helyet javított, s ezzel a legjobb 530 felsőoktatási intézmény közé került az idei listán a DE. A korábbi eredményén 19 helyezést javítva, immár a világ 500 legjobb intézménye között (485.) van az akadémiai elismertség tekintetében a DE, a legjobb helyezést pedig ebben az évben is a nemzetközi hallgatók kategóriában érte el, ahol a 116. lett világszinten az egyetem. A vizsgált időszakban a Debreceni Egyetemen 6297 külföldi tanult, akik 119 országból érkeztek, s ezzel az intézmény a legtöbb külföldi hallgatóval rendelkező egyetem a hazai felsőoktatási intézmények közül.”

A másik hasonló versenyképességgel bíró intézmény a Budapesti Corvinus Egyetem a versenyképességét kihasználva a gazdálkodás és menedzsment szakot teljes

egészében megreformálta. A megújulás folyamata hatással volt az egyetem egész képzési rendszerére. Az egyetem felületén található egy összefoglalás a változásról Belayane (2020, www.uni-corvinus.hu) által, egy részlet az összefoglalóból: „A Budapesti Corvinus Egyetem megújulása komoly változásokat hozott nemcsak az egyetem arculatját és felépítését, hanem az alap - és mesterszakok, valamint a szakirányú továbbképzések kínálatában is. A gazdálkodás és menedzsment alapszak megújulása 5 szakot és 11 intézetet érintett, és több mint 100 ember vett részt a fejlesztésben. Az egyetem megújulásának egyik legnagyobb projektje 2021 szeptemberében debütál.”

A fenti eredmények tükrében elmondható, hogy minden felsőoktatási intézmény a saját eszközeivel csalogatja a diákokat. A folyamatos innováció és kutatás-fejlesztés segíti ebben, valamint a megfelelő marketing stratégia kialakítása. Ebben előnyére válhat az egyetemnek, azha rendelkezik ezzel a szakterülettel a képzés keretein belül. Azért előny, mert a megfelelő szaktudás birtokában tökéletes stratégia kiépítésével eredmény érhető el. Talán itt kell megemlítenem a marketing területről egy-két kiváló szakember könyvét, amely magában foglalja ezt a tevékenységet, ami a Al Ries és Jack Trout (2002, pp. 1-200) által írt „Pozicionálás: Harc a vevők fejében elfoglalt helyért.”

Hogy kapcsolódik az oktatáshoz? Hát oly módon, hogy nekünk saját magunkat, illetve az általunk nyújtott szolgáltatásokat kell pozicionálnunk a diákok körében, ami hallgatói állomány növekedését eredményezi a későbbiekben, ha a megfelelő helyet elfoglaltuk a diákok fejében.

A rangsorok felállításában is több kutató cég tevékenykedik, ezért a választásunk több módon is alá tudjuk támasztani, mind más tényezők alapján készül el. Magyar egyetemek is helyet foglalnak rajtuk (5.táblázat).

Ezek a rangsorok lehetnek:

- Academic Ranking of World Universities
- Quacquarelli Symonds
- Times Higher Education
- US News and World Riport
- Center of World University Rankings
- U-Multirank

Az egyetemei rangsorokat több különböző módszertan alapján készítik el, amelyek közül a jelentkező is tud választani néhányban. Ilyen például U-Multirank, aki a jelentkezőre bízza az összehasonlítást az alapján, hogy mit vár el tőlük. Talán a másik legismertebb rangsort a Times Higher Education („THE”) készíti el, ami a top 100-as lista

az intézmények hírnév és elismertség rangsora. Ha a legjobb egyetemi városokat keressük, akkor a Quacquarelli Symonds-ot kell választanunk, mert rendelkezésükre áll ilyen adat tartalmú rangsor. A Center of World University Rankings az Egyesült Arab Emírségekben található, ami a szakterületenkénti világgrangsort készíti el számunkra.

5. táblázat: A magyar egyetemek világgrangsorokban elfoglalt helyezései

Intézmény	ARWU 2017	QS 2018	THE 2018	US News 2018	CWUR 2017
ELTE	501-600	651-700	601-800	466	515
SZTE	501-600	501-550	601-800	756	762
SE			401-500	656	611
DE		651-700	801-1000	559	694
PTE		751-800	601-800	956	885
BME	701-800	751-800	801-1000		898
BCE		801-1000	801-1000	849	

Forrás: <https://tka.hu/nemzetkozi/9526/ranking>, alapján saját szerkesztés (2023).

Náray-Szabó (2011, p. 26) a versenyképességre vonatkozóan Magyarországon a következőképpen fogalmazza meg gondolatát: „Ha versenyképes egyetemeket akarunk létrehozni Magyarországon, magas színvonalú kutatást kell ezekben megvalósítani, melynek az alábbi feltételei vannak:

- kritikus tömeg:
 - szellemi potenciálban
 - infrastruktúrában
 - finanszírozásban
- a rések felderítése;
- elfogulatlan minősítés;
- tisztességes verseny.”

A leendő diákok választási szokásait vizsgálta Tőzsér (2013, p 87) egy tanulmányban, amelyben a következő megállapításra jutott: „Ezek szerint a három legfontosabb intézményválasztási szempont:

1. az adott intézményben indul olyan szak, amelyen tanulni kívánnak a hallgatók,
2. közel van vagy jól megközelíthető a képzés helyszíne, valamint
3. magas színvonalúnak ítélik meg a képzést (6. táblázat).

Ez azonban elég keveset árul el az intézményválasztásról, ezért faktorelemzést végeztünk az intézményválasztási szempontokat vizsgáló kérdésekre. Ezek alapján négy intézményválasztási faktort hoztunk létre:

1. elismertség,
2. ajánlás,

3. közelség
4. imázs faktorok (7. táblázat).’’

6. táblázat: Intézményválasztási szempontok (100 fokú skálára vetítve)

itt indítanak olyan szakot, amelyet tanulni szeretnék	68
közel van, jól megközelíthető	57
azt hallottam, hogy magas színvonalú a képzés	51
az intézmény a munkaadók körében is (el)ismert	41
erről az intézményről tudtam a legtöbb információt	41
jók az elhelyezkedési lehetőségek az itteni diplomával	38
ezt a képzést meg tudom fizetni	33
barátaimtól / ismerőseimtől sok jót hallottam róla	29
itt tanultam korábban	26
van doktori képzés az általam tanult területen	22
az itt végzett hallgatók ajánlották	15
az egyetemi/főiskolai életforma vonzott	14
az intézmény reklámtevékenységének hatására	12
munkatársaim ajánlották	11
szüleim, testvéreim is ebben az intézményben végeztek	9

Forrás: Tőzsér, 2013. p.

87.https://dtk.tankonyvtar.hu/xmlui/bitstream/handle/123456789/7155/07_tozser_zoltan.pdf?sequence=1&isAllowed=y

7. táblázat: Az intézmény választási faktorok szerkezete

<i>1. faktor: elismertség</i>	<i>faktorsúly</i>	<i>átlag</i>
jók az elhelyezkedési lehetőségek az itteni diplomával	0,91	38 pont
az intézmény a munkaadók körében is (el)ismert	0,91	41 pont
azt hallottam, hogy magas színvonalú a képzés	0,80	51 pont

<i>2. faktor: ajánlás</i>	<i>faktorsúly</i>	<i>átlag</i>
munkatársaim ajánlották	0,83	11 pont
itt végzett hallgatók ajánlották	0,81	15 pont
barátaimtól / ismerőseimtől sok jót hallottam róla	0,67	29 pont

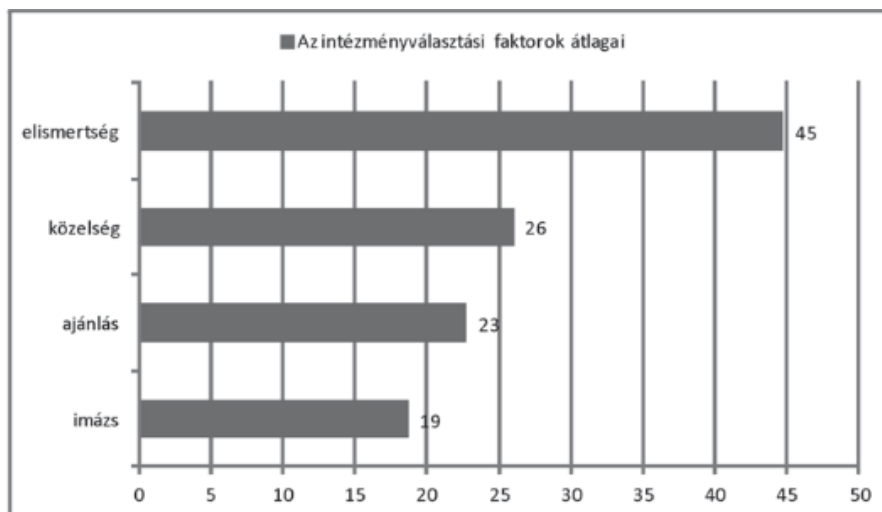
<i>3. faktor: közelség</i>	<i>faktorsúly</i>	<i>átlag</i>
itt tanultam korábban	0,76	26 pont
közel van, jól megközelíthető	0,72	57 pont
erről az intézményről tudtam a legtöbb információt	0,54	41 pont

<i>4. faktor: imázs</i>	<i>faktorsúly</i>	<i>átlag</i>
az intézmény reklámtevékenységének hatására	0,83	12 pont
az egyetemi/főiskolai életforma vonzott	0,82	14 pont

Forrás: Tőzsér 2013. pp. 88-89.

https://dtk.tankonyvtar.hu/xmlui/bitstream/handle/123456789/7155/07_tozser_zoltan.pdf?sequence=1&isAllowed=y

5. ábra: Az intézmény választási faktorskálák átlagai (100 fokú skálára vetítve)

Forrás: Tőzsér 2013, p. 89.

https://dtk.tankonyvtar.hu/xmlui/bitstream/handle/123456789/7155/07_tozser_zoltan.pdf?sequence=1&isAllowed=y

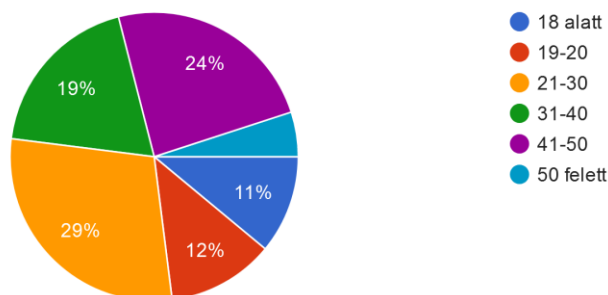
Igaz az elemzést részidős hallgatók szokásaira végezték el, de jól látszanak az egyes faktorok kihasználtságainak a lehetőségei, és azok mutatószámaik (5. ábra). Az ábrán jól látszik, hogy a diákok az elismertséget tartják előnyben, majd a mobilitási szempont következik, ami az intézmény közelségén alapul. A következő faktor az ajánlás, amit én is vizsgáltam és hasonló értékű eredményt kaptam az ajánlásra. Ez lehet szülői, de más közvetlen környezetünkben lévő egyének ajánlásai is. Majd az imázs faktor, ami a kialakult képet, véleményt és elképzelést jelenti az intézményről.

5.4. Az Online kérdőív értékelése

Az online kérdőív (3. melléklet) elég megosztó információkat eredményezett, amelyet a következőkben bemutatok (4. melléklet). A kitöltési létszám 100 fő volt. A kitöltők többsége 21 és 50 év közöttiek voltak a következő nagyobb csoport a 18 és az alatti csoportba tartozók, valamint a 21 év alatti csoportba tartozók voltak (6. ábra). A lakóhelyüket illetően a fővárosban és megyeszékhelyeken laknak nagyobb részben, valamint 58%-ban nők voltak a kitöltők. Az életkorok alapján jól látszik, hogy éppen az oktatási rendszer mely szintjén vannak. A 18 év alatti kitöltők szakközépiskolába és gimnáziumba járnak, és éppen érettségire készülnek, illetve technikus képzésre vagy egyetemre készülnek tovább tanulni. A tovább tanulási szándékra adott válasz is meggyőző volt elég nagyarányú volt az igen, de a talán válasz is többször szerepelt.

6. ábra: Kitöltők életkorára utaló kérdés

Életkorod?
100 válasz

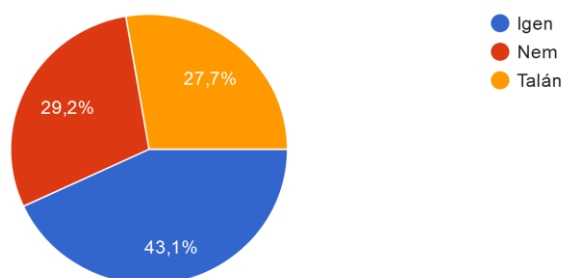

Forrás: Sajátforrás (2023.) Online kérdőív

A kérdőív megosztások folyamán kisebb falakba ütköztem, mivel az intézményi honlapoknak és média felületeknek nem állt módjukba megosztani. Arra hivatkozva, hogy belső információkat is tartalmazhat a versenyképességre vonatkozóan. Gondolom, a versenyképességi információkra, adatokra gondoltak, ezért is utasították el a válaszadás lehetőségét. Viszont, így is sikerült több hallgatói csoporthoz eljuttatnom, illetve a megosztások által szakközépiskolai diákokhoz, valamint a már dolgozó emberekhez, akik az adatok szerint tervezik a tovább tanulást (7. ábra). Az ábra is jól mutatja, hogy a többség tervezi a tanulást, de ha nem is van még tervben, de elgondolkodott rajta. Talán, ez egyik olyan másik lehetőség, amit vizsgálni lehetne később. Ezt a réteget, mivel lehetne motiválni a fejlődésre az önfejlesztésre?

7. ábra: Akiknek jelenleg nincs hallgatói jogviszonyuk, de tervezik a tovább tanulást a jövőben.

Ha nem, akkor tervezed e a tovább tanulást a közeljövőben?
65 válasz

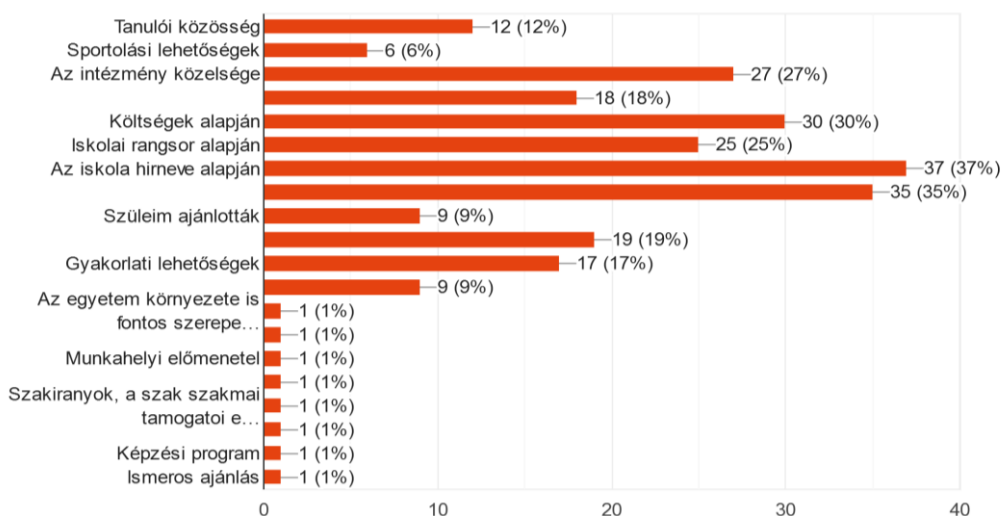
Forrás: Sajátforrás (2023.) Online kérdőív

A főhangsúly a kérdések háttérében a tényezőkön van, amelyek a választás és jelentkezés folyamán hatnak ránk. A család vagy a barátok tanácsai befolyásolhatnak e minket, illetve a költségek, valamint a tanárikar az intézményben. A család és társak befolyásoltságára a többség a majdnem egyetérték lehetőséget jelölte. Tehát, befolyással vannak miránk a közeli emberi kapcsolatainktól származó információk, úgy vélik. A költségek azok viszont már teljes mértékben. A diákokkal való beszélgetés a leendő intézményben kérdésre a válaszok többsége „az egyáltalán nem” volt, de következő többség megoszlik, a bizonytalan vagyok (3) és a majdnem egyetérték (4) kategóriák között. A támogatási formák megjelenésével és azok kihasználásával a többségegyetértett és motiválná őket a döntésükben. A következő ábra alapján (8. ábra) elmondható, hogy a többség a hírnév alapján választ, viszont a HVG intézményi rangsorát (9. ábra) még se veszik figyelembe többségében, de a következő nagyobb többség itt is megoszlik a bizonytalan és a majd egyet ért között. Az intézményi költségek itt is megjelennek, illetve ami érdekesség az intézmények közelsége is befolyással lehet a döntésre. Azzal a témakörrel, hogy a hírnév összefügg az oktatással, a többség nagyrésze majdnemegyetértett. Az intézményt nem látogatták meg jelentkezés előtt nagyobb részben. Viszont az első benyomás az intézményről jó volt. Külföldi tanulási lehetőség nem motiválná őket. A tanári kar viszont jelentőséggel bír a döntésük meghozatalában. Az online oktatással kapcsolatos véleményük megoszlik, három szinte egyenlő részben, a bizonytalan vagyok, a majdnem és a teljesen elégedett vagyok kategóriák között.

8. ábra: A kitöltők milyen motiváló tényezők közül választanak?

Az iskolák közül mi alapján választottál vagy fogsz választani?

100 válasz

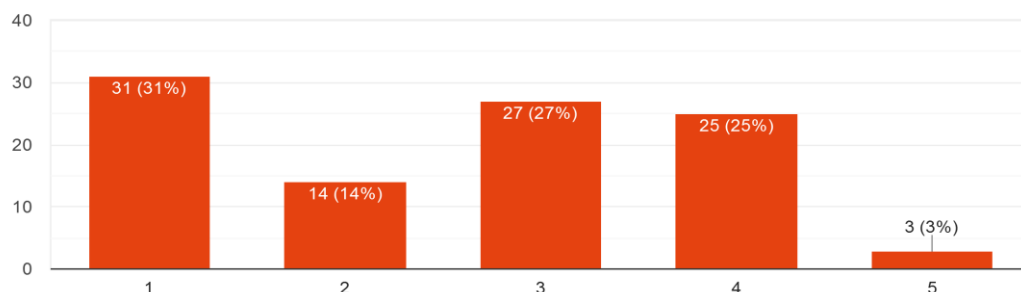

Forrás: Sajátforrás (2023.) Online kérdőív

9. ábra: A HVG intézményi rangsorának hatása a kitöltőkre.

Mennyire volt vagy lesz mérvadó a választásod alkalmával a HVG felsőoktatási intézményi rangsora?

100 válasz

Forrás: Sajátforrás (2023.) Online kérdőív

Többségében az információk alátámasztották az állításomat, hogy a környezetünk hatással van ránk. Ez által mi is az intézményre, mint diákok hatással vagyunk rá. Így elmondható, hogy versenyképesség növelő tényező is lehet a megfelelő oktatás és a hírnév fejlesztése. Nem feltétlenül hátrány, ha nem vagyunk a rangsoron elől, illetve, ha magán a listán nem szerepelünk. A lényeg az oktatás milyenségében rejlik. Egy gyakorlat orientált oktatás lehet versenyképesebb szakmát ad a munkaerőpiacra, mint a rangsorban elől elhelyezkedő.

5.4.1. A control online kérdőív eredményének értékelése

A control kérdőív készítés és megosztása mondhatni ötletként és visszacsatolásként is nagyon jó eredménnyel szolgált számomra. A kérdések szinte majdnem teljesen megegyeznek az előző kérdőívével egy kis nyelvtani korrekciót leszámítva. A válaszokat a számomra jelentősebb információval bíró és az egyes esetekben kimagasló különbségek (7. melléklet) mentén összegzem. A két kérdőív között kicsit több mint hét hónap telt el. Megosztásnál figyeltem, hogy azok is megkapják, akik korábban is kitöltötték az esetleg visszacsatolás miatt. Ez is hozott érdekes eredményeket. Talán, ami kimagasló eredmény volt és az egyik legnagyobb a költség és a kor viszonya (11. ábra). Itt a 21 – 30 év közöttieknek elmondható, hogy nem nagy jelentősége van számukra a képzések árának a mainapokban. Ez a korosztály az aktív tanulói létszám, akik a kutatásomnak az alapját adják. Ha az életkort a végzettségek vagy a leendő végzettség (12. ábra) függvényében vizsgáljuk, akkor arra az eredményre jutunk, hogy a diákok zöme egyetemre jár vagy járt.

A válaszok 96 fő részéről érkeztek és az ország különböző területéről. A hírnév és a szülői ajánlás elsőségéhez képest jelen esetben a költség és egyetem közelsége kapta a

legnagyobb szerepet. Ez egy elég nagy fordulat. Ez a fókusz csoportos kutatásban is megerősítést nyert. A szakami érdeklődés a következő kiemelhető nagyobb szelet, ami előzőleg a rangsor volt, hát ez is egy érdekes változás. A választási tényezőkről (10. ábra) elmondható, hogy mindig valami aktuális trendet követnek a hallgatók, amelyek valamilyen gazdasági, geopolitikai helyzetnek vagy az emberek jóléte és életkörülményei miatt alakulnak ki.

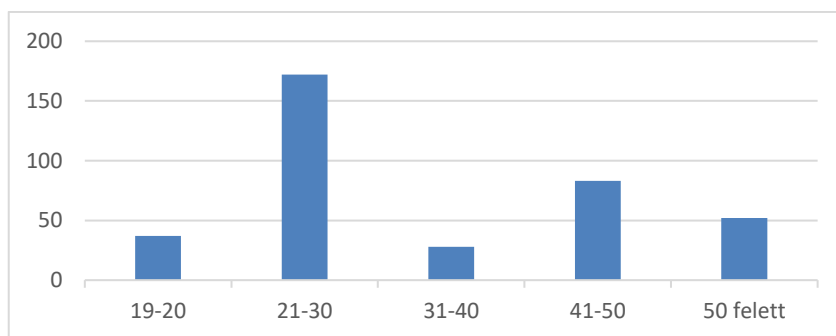
10. ábra: Választási szempontok tényezői

Forrás: Saját szerkesztés a Control kérdőív alapján (2023)

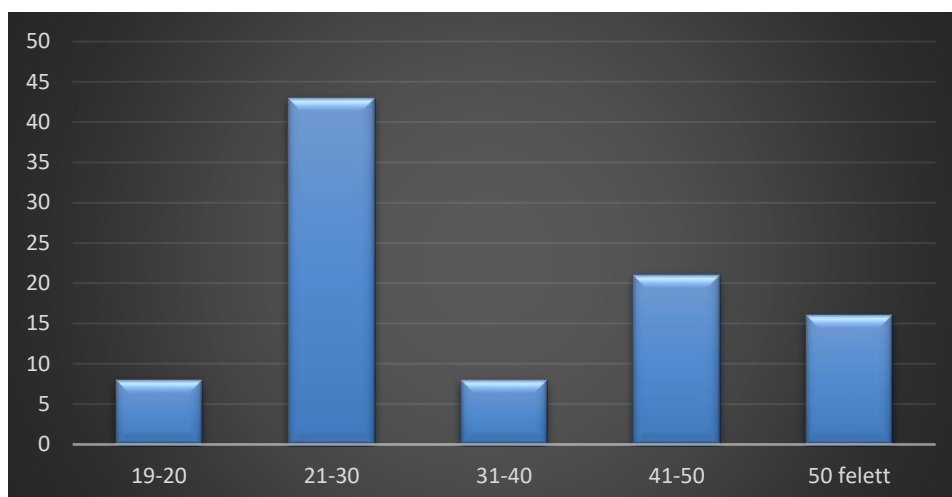
Elég egybe hangzó volt a válaszadás, talán tényleg a napjaink legfontosabb tényezőit vették figyelembe a diákok a jelentkezésük alkalmával. A diákok a koruk alapján aktív diákok, tehát a jelentkezésük pont a pandémiás időszakban volt, illetve az érettségi vizsgájuk is. Az online oktásról nem jó véleménnyel voltak, viszont érdekes módon többségük a válaszok alapján részt venne egy ilyen lehetőségen.

11. ábra: A költségek figyelembevétele életkor szerinti megoszlása

Forrás: Saját szerkesztés az Online Control kérdőív alapján (2023)

12. ábra: Életkor és a végzettség vizsgálata

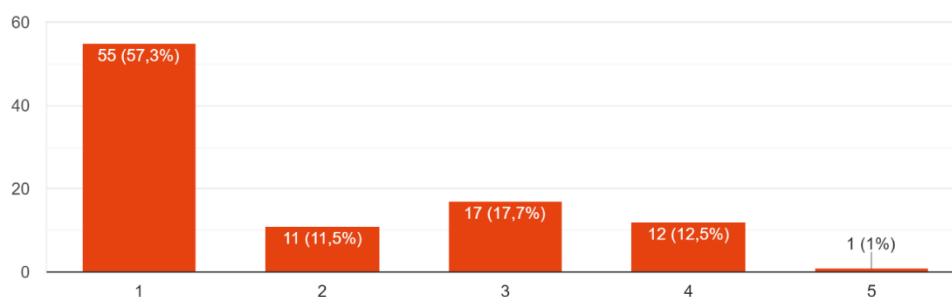
Forrás: Saját szerkesztés Control kérdőív alapján (2023)

A diagrammban az értékek a válaszul adott pontértékek alapján vannak elemezve. A kitöltők (1) egyáltalán nem és (5) teljesmértékben adott pontok között értékelhettek. A kitöltők 64,6 %-a nő volt és 44,8 % 21 és 30 év között volt a többi korosztály aránylag egyforma százalékban osztozik a maradék a 55,2 %-on. A lakhelyüket tekintve 34,4 % valamelyik megyeszékhelyen él és 32,3 % a fővárosban, valamint, amit kiemelnék a 7,3 % községben él, ez egy újérték számomra. A két kérdőív között újabb egyhangú eltérés a rangsorok figyelembevétele volt, amire gondolunk, hogy van jelentősége pedig jóformán nem is ismerik ezt trendet és annak értékeit.

13. ábra: Felsőoktatási intézményi rangsor figyelembevétele.

7. Mennyire volt vagy lesz mérvadó a választásod alkalmával a HVG felsőoktatási intézményi rangsora? Ez egy ismert rangsor, amely egy kutatáson alapul.

96 válasz

Forrás: Saját szerkesztés az Control kérdőív alapján (2023).

Jól látszik az (13. ábra) eredményen, hogy elég egyhangú a nem válasz, amit 55,73% nyilatkozott. Az eltérés az előzőben a válaszok megosztottak volt a (1) és a (3) érték között egyáltalán nem és középérték között, ami a talán lehetőség.

5.5. A Fókuszcsoporthoz tartozó kutatási eredmény

A Fókusz csoportos kutatásom összesen hat csoporttal (4-6 fő/csoport volt a létszám) végeztem el sikeresen. Az adatrögzítést írásban a fókusz csoportos kutatás közben hajtottam végre, ami azért volt hasznos mert egyrészt azonnali választ kaptam a diákok részéről, valamint a beszélgetések folyamán az újabb észrevételüket is megtudták tenni felém. A kutatási módszeren belül az úgy nevezett „mini” fókuszcsoporthoz tartozó választottam a célirányos kérdések miatt és az időtartam rövideje miatt, de ezt előnyként említeném, mivel így könnyen kezelhető volt az aktivitás, és lényegre törő volt a beszélgetés, valamint még előny volt a gyors tesztelhetőség is, hogy megértették e egyáltalán a mondanivalómat és a feltett kérdéseket. A kutatás alatt hátrány nem merült fel számomra a kutatással kapcsolatban. A kapott információkat feldolgozva még mélyebb ismereteket kaptam az elképzelésükről a tanulásról és más ehhez kapcsolódó dolgokról, valamint az azokról alkotott való véleményüket. Az intézmények nevei jelen esetben számomra nem túlzottan fontosak maximum a saját gondolataim vezérléséhez esetleg, hogy hová járnak, akik adták az információkat. A kutatás menetrendje az alábbi pontokból állt össze:

- bemutatkozás
- dolgozat ismertetése (ppt előadás, (6. melléklet))
- Kérdések
- Válaszok rögzítése (papír alapú)
- Közös értékelés Feedback – visszajelzés a kérdések megértéséről
- Saját eredmény feldolgozása a dolgozatba

Először is megemlíteném, hogy a válaszok alapján, illetve a kiértékelési beszélgetés kapcsolatában elmondható, hogy megerősítették a diákok a felvetésemet, még mielőtt bármit is írnék a kutatási eredményről ezt meg kell jegyeznem. Azt a tényt erősítették meg 60 %-ban először, de kiértékelés alatt szinte mindenki egyet érte vele, hogy nem minden esetben van jelentősége a versenynek az intézmények között. Megkérdeztem tőlük, hogy figyelembe vették e jelentkezésnél a rangsort vagy egyáltalán ismernek e ilyen statisztikai adatot. A csoportok általánosságban 2. és 3. szemeszteres Gazdaság Tudományi (2 csoport) és Közgazdasági (4 csoport) területen (8. táblázat) érdekelt diákok voltak többségben és a válaszuk egyértelműen nem volt, mivel nem is tudtak ilyet említeni. Miután kiértékeltek

közösen azután rájöttek, hogy mégis ismernek, de nem tudták mivel összekapcsolni, mivel ők nem vették figyelembe gimnáziumi jelentkezésük alkalmával. Ezen két dolog által valósulhatott meg, hogy egyrészt a diákok tanácsadáskor nem került megemlítésre vagy nem is került erre sor – ezt is többen hiányolták sajnos így utólag elmondásuk szerint örültek volna, ha hamarabb találkozunk – a gimnázium utolsó éveiben, másrészt ők nem tudják mi a jelentősége vagy egyáltalán miért is kell, hogy verseny legyen. Sajnos, erre még nem kaptunk választ, hogy kell e vagy elég csak a gyakorlati, az elméleti oktatás és tudásgazdaság növelése.

A gazdaság tudományi területen érdekelt diákok 2 csoportja Budapestiek és annak agglomerációja többnyire, de Tatabánya és Mosonmagyaróvári volt a legtávolabbi. A másik 4 csoport igen vegyes volt, de a tagok 80% így is Budapesti volt, de volt Soproni, Miskolci, Székesfehérvári és Táplánszentkereszti is, valamint Békéscsabai is. Szinte mindenki az önfejlesztést és a könnyebb elhelyezkedést boncolgatta a válaszadások alatt és a beszélgetés folyamán. A szempontokat az oktatási minőség, a helyszín és az egyéb kiegészítő lehetőségeket említették többen, úgy mint: sport, közélet az egyetemen. Az egyik hallgató egy nagyon érdekes új fogalmat említett, ami el gondolkodtató ez a learn-life balance tanulás és az életvitel egyensúlya hasonlóan a work-life balance-hoz a munka és élet kapcsolata. Kifejtette számomra, hogy diákok között a mostani generációban ez nem elhanyagolható ebben a felgyorsult világban, hogy jól érezzék magukat, és ezáltal tanulni is könnyebb nekik, majd az életük is egyszerűbb lesz, ha a fogalom értelmet nyer és megvalósul.

A közgazdasági csoportok érdekes módon más megközelítésben adták a válaszukat. Inkább mindenre a gazdasági tényezőkben keresték a választ, mint például: a magasabb fizetés több prémium esetleg, magasabb beosztás – magasabb bér összefüggését említették meg még többen. A motivációjukat többen magukra nézve kötelezőnek érzik, amit társadalom szintje követel meg tőlük, lehetne mondani, mint egy normakövetés. Megállapítható az is, ha nő és Budapesti akkor mások véleményét, valamint az interneten megosztott social média tartalmakat vették figyelembe a döntésük alkalmával. Többiek a minőségi oktatást, a tanult szakot, hogy tudják majd a jövőjüket illetően alkalmazni, illetve az általános dolgok: helyszín, légkör, oktatók, ösztöndíjak, támogatások és specializációs lehetőségeket említették. A 31 fő a kiértékelés után egyhangúan szeretne még tovább tanulni valamilyen módon, de a tanácsadás számukra szükséges lenne, hogy megtalálják önmagukat és mindannyian azért tanulnak többek között, hogy magasabb bérsávba kerüljenek. Támogatási rendszert illetően ösztöndíjat említették mind a 31-en, ami

öszönzéseképpen hatna rájuk. Fontos megjegyezni, hogy mindenki nappali hallgató volt, akik a fókusz csoportoknak a tagjai voltak.

Sajnos, mint általában minden kutatás alkalmával itt is volt negatív példa, akiknek nem volt egyértelmű a kérdés vagy a demográfiai adatok közlésével kapcsolatban valami, de a létszámot illetően a 4 fő nem jelentős szám. Viszont válaszaikban az előző tartalmakat megerősítették amire válaszoltak.

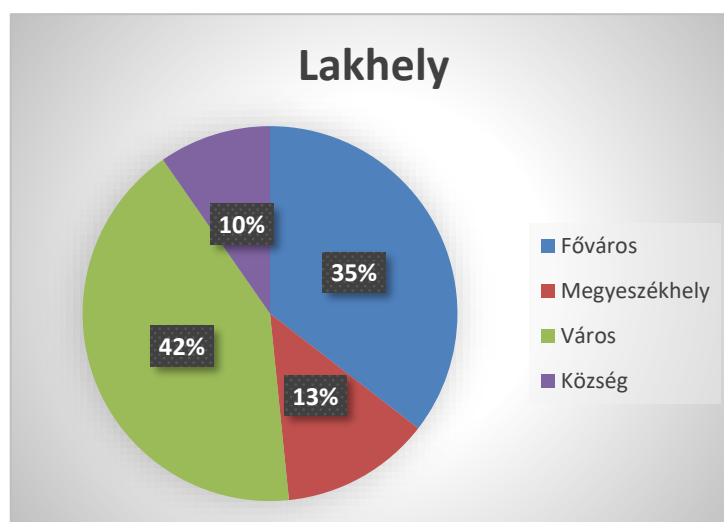
Észrevételként említeném meg, hogy 3 fő olyan jól azonosult a témakörrel, hogy egy kisebb esszé dolgozatként dolgozták ki a kérdéseket egy - két oldal terjedelemben, de a lényege az előbbi tulajdonságok és motivációs tényezők voltak. Számomra ebből az következik, hogy talán ő belőlük lehetnek a következő doktoranduszok valamelyik szakon remélhetőleg. Ezek a diákok gazdaságtudományi szakon vannak és mindhárom nő.

8. táblázat: A Fókusz csoportok általános adatai

Fsz	Fókusz csoportok						
	1	2	3	4	5	6	6 csoport
Létszám	5 fő	6 fő	6 fő	5 fő	5 fő	4 fő	31 fő
Nem	5 nő	6 nő	1 nő/5 férfi	1 nő/4 férfi	5 nő	4 nő	22 nő/ 9 férfi
Kor	1 fő 19 éves 1 fő 20 éves 3 fő 21 éves	3 fő 20 éves 2 fő 21 éves 1 fő 22 éves	3 fő 22 éves 3 fő 21 éves	1 fő 28 éves 1 fő 24 éves 1 fő 21 éves 2 fő 20 éves	3 fő 23 éves 2 fő 24 éves	2 fő 22 éves 2 fő 20 éves	1 / 19 8 / 20 9 / 21 6 / 22 3 / 23 3 / 24 1 / 28
Lakhely	1 Vecsés 1 Ócsa 1 Esztergom 1 Mosonmagyaróvár 1 Budapest	1 Tatabánya 1 Szigethalom 1 Salgótarján 3 Budapest	5 Budapest 1 Sopron	3 Budapest 1 Vác 1 Verőce	1 Biatorbágy 1 Békéscsaba 1 Táplánszentkereszt 1 Miskolc 1 Székesfehérvár	2 Budapest 1 Marcali 1 Domony	11 főváros 4 megyesz. 13 város 3 község
Szak	HR	HR	Közgazdasági	Közgazdasági	Közgazdasági	Közgazdasági	12 HR 20 Közg.

Forrás: Saját szerkesztés az információk alapján (2023. 10 hó)

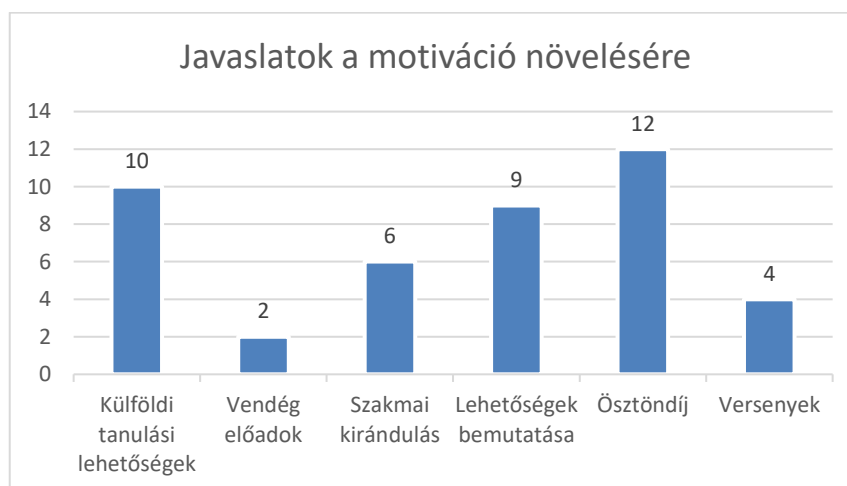
14. ábra: A Fókusz csoportok lakhely szerinti megoszlása

Forrás: Saját szerkesztés az adatok alapján (2023. 10. hó)

Az ábra jól (14. ábra) tükrözi, hogy a 42 %-ban városban laknak a csoporttagjai, de a fővárosi tagok száma másodikként szerepel 35 % - kal. Megemlíteném a 10 % - os községi tagokat, akik egyhangúan a fejlődést, a családi tapasztalatot és a minőségi oktatást keresték a jelentkezésük alkalmával.

15. ábra: Javaslatokra érkezett példák megoszlása

Forrás: Saját szerkesztés a csoporttagok válaszai alapján (2023. 10. hó)

A hat fókusz csoport tagjainak a motiváció növelésre történő javaslatuk összegzése képpen (15. ábra) egy újabb érdekes tanulság vonható le, hogy általában nem is tudják a diákok milyen lehetőségük lenne az adott intézményen belül a fejlődésre. Ennek

több oka is lehet, vagy ők nem figyelik a Neptun²¹ üzeneteket, vagy nem megfelelő a tájékoztatásnak a menete. A szakmai kirándulást hat tag hiányolta, de a beszélgetés után szinte mindenki megemlítette volna.

Összegzésként, azon megállapítást hoztam, hogy a kommunikációt javítani kellene, aminek a versenyben is nagy szerepe van. Hiszen, ha a diákléggör nem jó az intézményben, és ezt programokkal nem segítik elő, akkor ez kifelé nagyon rossz kommunikációs tényezőhöz is vezethet, ami nyilván a versenyképességet is csökkenti. De azt is megállapítottam, hogy amíg nem beszélünk a mutatószámokról addig nem foglalkoztak annak eredményével, így a döntésük alkalmával nem is vették figyelembe. Tehát, részükről nem volt jelentősége ezen tényezőknek, szemben a családjaik és az ismerőseik tapasztalataival, amikre sokkal több figyelmet fordítottak.

5.6. Versenyképesség növelési lehetőségek

A versenyképesség növelő szempontokat a diákok, a tanárok és az intézmény teremti elő és tartja szinten, vagy változtatja meg. Az újbelpőket motivációs programokkal segítik. Egy összefoglaló kiadványban az 1988 és 2014 közötti felsőoktatást vizsgálják és elemzik a szakértők, hogy mi alapján választanak a leendő hallgatók. A tanrend idejét és rendszerét vizsgálják. A napjainkban előtérbe kerülő felnőttképzést vizsgálják. Ebben az időszakban zajlott a folyamat előkészítése, amit még ebben évben meg is reformáltak. Az OKJ²² képzést teljesen átalakítják a 2021-es évelejtől kezdődően, ami nem hátrány. Tudomásom szerint és a kutatásaim alapján a minőségi oktatást kívánják előtérbe helyezni. Növelési tényező lehet a fiatalok tovább tanulási szándékának segítése és támogatása (Derényi & Temesi, 2106, pp. 153-195).

Itt kell megemlítenem egy szerzőpáros Andrew Hacker és Claudi Dreifus (2011) sikerkönyvét, amiben a felsőoktatás működését, rendszerét, és benne rejlő bürokráciát vizsgálják egy az államokbeli egyetem példáin keresztül. Andrew Hacker professzor emeritus a New York-i Queens College államtudományi tanszékén, valamint amerikai politológus, Claudia Dreifus újságíró a New York Times-nál. A céljuk, hogy az amerikai

²¹ NEPTUN – Intézményi portál a hallgatók és az oktatók számára a nyomon követéshez a tanulmány folyamán

²² OKJ – Országos Képzési Jegyzék

felsőoktatás helyreállításának lehetőségét bemutassák és rámutassanak a problémákra, hibákra.

Így az írásközben elgondolkoztam, hogy helyreállításon gondolkodnak miközben piacvezető, sőt világpiacvezető egyetemeik vannak. Viszont ők is érintik azt a szenzitív témát, mint költség. Ár-érték arány viszonylatában, hogy valóban minőségi oktatást és tudást kapunk a nem kevés pénzünkért cserébe. Bizonyítási kísérletet tesznek rá, hogy kevesebb pénzért is kaphatunk minőségi oktatást (Andrew & Dreifus, 2011, pp. 1-288). A másik hasonlóan nagy témakört felölelő mű a Jeffrey R. Docking, aki 2005 óta a Michigan – i Adriana College elnöke és Carman C. Curton professzor, és a felsőoktatás hanyatlását abban látják, hogy a fontosabb kisebb hallgatói létszámmal bíró egyetemek megszűnésre vannak kényszerítve a nagy multi egyetemekkel szemben. Pedig minőségi oktatást nyújtanak. Akkor most versenyképességi előnyről van szó vagy egyszerűen csak bürokráciáról? Talán, ide illő kérdés lehet. Több oldalról és szemszögből vizsgálják a területet, ami talán a hazai képzési rendszer segítségével is kamatoztatni lehetne (C. Curton et al., 2015, pp. 10-95).

Az utolsó általam említésre méltó forrás a Ronan Alvarado (2018) által írt könyv, amely egy amerikai egyesült államokbeli TRIO programról²³ számol be, amit hátrányos helyzetű diákok vehetnek igénybe (16. ábra). Ezzel is tanulási lehetőséget nyújtanak annak, aki az anyagi háttere miatt kerül hátrányba a többi diákkal szemben. Pedig a tudása és a kellő akarata a fejlődésre megvan. Ezért is a főhangsúly a posztgraduális képzésen van, és az abban elért eredmények elérésének elősegítésén. Középiskolai diákoknak fizetési könnyítést adnak, ha a felkínált képzésen részt vesznek és el is végzik. Érintik a felsőoktatási intézmények finanszírozásának rendszerét és megújítási lehetőségeit. A cím is ezt sugalja számunkra, célok és szempontok a jövőre nézve. Milyen céljaink vannak, mit akarunk elérni és milyen szempontok, követelmények alapján (Alvarado, 2018, pp. 185-202).

16. ábra: A TRIO program logója

Forrás: https://bloomfield.edu/sites/default/files/2019-04/trio_logos-student_support_services.jpg

²³ TRIO program – egy olyan finanszírozási támogatás, amely hátrányos helyzetű diákoknak ad lehetőséget tovább tanulásukhoz.

Mint fogalom az élethosszig tartó tanulás is megjelent és egyre nagyobb teret nyer a munkaerőpiac területén, amelyet a munkáltatók támogatnak. Hiszen a munkaerővel rendelkeznek, csak oktatni kell őket. Ezek az oktatások lehetnek általános munkahelyi sajátosságok (*pl: munkavédelemi, tűtvédelmi oktatás*), de munkahely-specifikus oktatás is lehet, valamilyen gépnek a kezelése vagy esetleg egy magasabb szintű szoftver üzemeltető képzés. A pályakezdő fiatalok motiváltak és lehet őket tovább oktatni. Persze nekik is befogadónak kell hozzá lenniük, mivel ha nem motiváltak a tanulásra eredménytelen lesz az igyekezetünk. Galasi és Varga (2005, p. 88) a következőképpen fogalmazták meg gondolatukat atémakörrel kapcsolatban: „az oktatási rendszerből kilépést követően igen sok pályakezdő fiatal ismét tanulni kezd, s ennek révén további tudásra, illetve készségekre tesz szert –nagy mértékben a munkájában/állásában vagy a munkaerőpiacon általában hasznosítható többlet ismeretekhez jut. “

A felsőoktatás versenyképességéhez Keresztes (2017, p. 25) a következő gondolatot fűzte hozzá: „A felsőoktatás versenyképességéhez hozzátartozik adott felsőoktatási intézményben folyó oktatás színvonala, minősége, illetve az oktatói állomány tudományos minősítése és elkötelezettsége. Ezen feltételek eléréséhez elengedhetetlen az anyagi és erkölcsi megbecsülés az intézményekben. Az elmúlt évtizedekben sok értékes oktatót, kutatót veszített el a felsőoktatás a megbecsülés hiánya miatt, akik a megélhetésük érdekében pályaelhagyók lettek.”

A felsőoktatás versenyképessége mérhető a piaci koncentrációnak az elemzésével. Az elemzéseket a hallgatói létszám alapján végezzük el, így adatokat kapunk a felsőoktatás szerkezetéről.

Milyen befolyásoló versenyképességi tényezők lehetnek növelő, illetve csökkentő hatással:

- önköltséges képzés díja
- intézmény infrastruktúrája
- külföldi tanulási lehetőség (*Erasmus, ösztöndíj*)
- oktatási színvonal
- kollégium
- duális képzés
- nemzetközi elismerések
- oktatók elismerései, díjai

Ezek olyan elsődleges szempontok is lehetnek, amely az intézmény jövőképét, vízióját is befolyásolhatják. A folyamatos elemzésekkel, a megfelelő stratégiával hosszantartó eredmény érhető el.

6. ÖSSZEGZÉS

A mesterképzési szakdolgozatom írása folyamán sok érdekességgel találkoztam, ami még jobban megerősítette a témakör fontosságát napjainkban. Egyik ilyen érdekesség, hogy a más országbeli multiegyetemek is nagy hangsúlyt fektetnek a versenyképesség vizsgálatára, és a kisebb egyetemek, amelyek hiányszakmát vagy a nem olyan nagy vonzáserőjű szakokat oktatnak, amely szakok megszűnés szélén állnak. Igazából a versenyképesség a felsőoktatásban több tényezőből áll össze, majd egy hosszantartó folyamat eredménye lesz. Külön stratégia alapján és jól megtervezett, valamint információkkal, adatokkal alátámasztott vezetői döntésekkel versenyképességünket tudjuk növelni. Ez a piacon maradáshoz nélkülözhetetlen a mai világban. Ebben a döntéselőkészítésnek van nagy szerepe, illetve a kutatás-fejlesztésnek és a piackutatásnak.

A piackutatással fel tudunk keresni olyan multicégeket, melyeknek a mi szakunkon képzett hallgatókra van szükségük például: villamosmérnökre van szüksége a Siemens – nek. De hiányszakokat is fel tudunk kutatni és azokat oktatni. A branding – nek (*márkaépítés*) van még nagy jelentősége, ami az egyetem hírnevét és értékét hivatott növelni. A diákok körében a mai kiber világban a socialmedia²⁴ elemek a legelterjedtebbek, talán ezen a vonalon lehetne erősíteni az egyetemek versenyképességét. Mivel ezen a csatornán jut el a leghamarabb az információ az általunk megcélzott hallgatósághoz. Ott kell növelni képességeket, ahol gyengék vagyunk erre egy SWOT²⁵ analízis készítésével is választ kaphatunk. A külföldi diákoknak a vonzerejét, ha növeljük, akkor a nemzetközi eredményünk is nő, ami a versenyképességünkben jelenik meg. Ez az egyik versenyképességi indexnövelő tényező, valamint az oktatóink külföldön való oktatása is az egyetem hírnevét és vonzáserejét növeli.

A versenyképesség a felsőoktatásban az egyes egyetemnek az egész intézmény rendszerét magában foglalja a diákoktól egészen a dékánig. Minden egyes eleme a versenyképességet tudja növelni vagy csökkenteni. Ezért is fontos az egyetem folyamatos controlling²⁶–ja, amit külön munkacsoport végez. A hipotézisemre a választ megkaptam, de egy nagyobb volumenű kutatással (esetleg a doktori disszertációm megírása alkalmával)

²⁴Socialmedia – közösségi média például: Facebook, Instagram

²⁵ SWOT - Strengths – erősségek, Weaknesses – gyengeségek, Opportunities – lehetőségek, Threats - veszélyek

²⁶Controlling - olyan tevékenységek összessége, mint például a döntéshozatal, az elemzés és fókuszálás, valamint a folyamatos kontroll.

még több információnk lenne az adott témakörrel kapcsolatban. Vannak még olyan területek, amiket érdemes lenne megvizsgálni, mint például a szakok vonatkozásában a különböző egyetemek tematikája.

A felsőoktatásiképzéseket folytató akkreditált intézményeket vizsgálva több olyan szakterület van, ami elérhető a munkavállalók számára is, ahol kifejezetten szakirányos tananyag kerül oktatásra. Ezt saját példámmal is alá tudom támasztani. A Magyar Logisztikai Egyesület, melynek tagja vagyok Felsőfokú Logisztikai Menedzser *(továbbiakban FLM²⁷)* képzést szervez országos szinten, amely képzés teljesítésének a végén egy tanúsítványt állít ki a képzésben résztvevők és sikeresen vizsgázók számára. Az „FLM” egy olyan meghatározó képzés a szakmában, ami nélkülözhetetlen a vállalati logisztikában dolgozó vezetők számára. Specifikus és a szakmai tudásra fókuszál.

Kimondottan a szakmai kihívásokra készít fel, és a logisztika különböző területeit megfelelő mélységében mutatja be. Biztos van más területen is hasonló, de most kifejezetten a logisztikát említem. Ez egyfajta szakmai előképzettséget jelentett számomra, ami egyszerűsítette a tanulásomat a mindennapokban. Így volt ez a kereskedelem ismeretek emeltszintű érettségi alkalmával is. Hiszen, az arra megtanult kereskedelem ismereteket tanultuk külön tantárgyként az egyetemen.

Tehát, ezt a szakmai előképzettségi vonalat kellene növelni az egyetemeknek, hogy meg tudják ismerni a felvételiző diákok a szakmákat és a számukra kedvező és tanulható szakot válasszák, amelyben tudásukat el tudják mélyíteni. Ugyanis akaraterő növelő tényező a diákoknak a sikere. Az ő sikerük pedig növeli az egyetem versenyképességét is. A pályaválasztási tanácsadásnak erről kell szólnia. Ezt a tényt a kutatásom alatt többször kihangsúlyozták a diákok.

Továbbá, a finanszírozási programokra is több hangsúlyt fektetnék hazánkban, mivel biztos van olyan tanulni vágyó diák, aki önhibáján kívül nem tud tovább tanulni. Pontokat kaphatunk a felvételinél ilyen esetekben, de az nem biztosítja a több szemeszteren át tartó képzést. Erre a honvéd kadét program is lehetőséget biztosít. Egyfajta pontszerzési lehetőség a tovább tanuláshoz.

Ezen túlmenően a diákok továbbtanulására a szociális háttér és szülői támogatás is igen nagy hatással van. A tanulással kíván-e a szülei nyomdokába lépni vagy magának a szülőnek vannak tervei a gyermekével. Ezt a tényt is több ízben kiemelték a diákok, mint a szülői példa követését és esetleg tovább lépést azon. Ez utóbbi viszont lehet negatív és

²⁷ FLM – Felsőfokú Logisztikai Menedzserképzés a Magyar Logisztikai Egyesület által.

pozitív is. Azon múlik, hogy mi akarjuk irányítani a gyermeket vagy engedjük, hogy több mindenben kipróbálhassa saját magát, és amely számára is megfelelő terület azon képezze tovább magát. Én személy szerint ezt a vonalat támogatom.

Összefoglalva, több információra van szükségünk, ami alapján meg tudjuk határozni versenyképességünket befolyásoló okokat és tényezőket. Ezeket tovább elemezve, majd azokra intézkedési tervet készítve, azokat végrehajtva érhetünk el akár nemzetközi és hazai sikereket is. A globalizáció, versenyképesség és a fejlődésének hármását egybe véve vizsgálta Szenes Tamás (2006) két kötetben. Az első a vizsgálatok, elemzések eredményeit és azok gyakorlati következtetéseit tartalmazza, majd a második, amit inkább ide sorolnék a témakörömhöz a hazai esettanulmányokat és azok összehasonlító elemzését és az ajánlásokat tartalmazza a gazdaságpolitika számára. A nemzeti versenyképességben az oktatásnak is szerepe van, így ebből szempontból is hasznosnak találom a könyvet.

Talán, még egy gondolat az ország vonzerőjéről, hogy általában nem az országot választják diákok, hanem inkább a várost, mivel impozáns szép helyekkel, valamint tömörkedő szabadidős lehetőséggel rendelkeznek. Erre hatással van a fővárosi egyetemek és főiskolák száma is, illetve az odajáró hazai és külföldi diákok száma is. Bár, ez is nem csak a fővárosra mondható el - nyilván itt nagyobb számba vannak a példák -, de a többi nagyvárosunk is elmondhatja ezt magáról, hogy nem egyszerűen az egyetemet választják, hanem inkább a várost, ahol elhelyezkedik az intézmény. Így talán ebből szempontból még érdekes tanulmányt lehet majd készíteni. Terveim szerint el is kezdem, hogy ne a doktoriképzés alatt kelljen elkezdni kutatni. Továbbá, a munkáltatók szemszögéből is jó lehet megvizsgálni a területet, hogy a nagy multivállalatok, hogyan viszonyulnak az úgy nevezet neves egyetemekről jött diákokhoz és mi a véleményük. Persze, ha megosszák velem, mert ez a válasz lehet megosztó vélemény is, de minden esetre egy hatás gyakorlati elemzés lenne, illetve egy visszacsatolás az egyetemeknek és az intézmények közötti versenyre.

A szakdolgozatom gondolat menetét ezen sorokkal zárnám, amelyek egy új kaput nyitnak meg előttem a fejlődésemre. Többször mondták nekem a megszerzett papír a tudásról egy belépő egy újabb kapun, így ennek fényében menetek tovább az elkezdett pályámon.

KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS

Ezúton szeretnék köszönetet mondani témavezetőmnek, Dr. Alpár Vera Noémi tanárnőnek, aki szakértelmével, hasznos magyarázataival és a tanácsaival hatalmas segítséget nyújtott a szakdolgozatom elkészüléséhez. Hálával tartozom továbbá családomnak és parancsnokaimnak, akiknek a támogatása nélkül ez a mester szakdolgozat nem valósulhatott volna meg. Köszönöm nekik, hogy tanulmányaim során mérhetetlen türelemmel és megértéssel támogattak, és minden helyzetben mellettem voltak.

Köszönöm mindenkinek!

IRODALOMJEGYZÉK

1. Alvarado R. (2018). *Internships in Congressional Offices: Frequently Asked Questions*. In: S. J. Eckman (Szerk.) New York. United States: SNOVA.
2. Andrew H.& Dreifus C. (2011). *Higher Education?: How Colleges Are Wasting Our Money and Failing Our Kids and What We Can Do About It*. (first. edition). USA: Times Books.
3. Bertalan G. & Mészáros V. (2020). A minőség és érték dimenziói a felsőoktatásban, In: Polgári Szemle, 16. évf. 4–6. szám. pp 213. Polgári szemle alapítvány, Budapest. Letöltve: 2023.08.23.
4. C. Curton C. & R. Docking J. (2015). *Crisis in Higher Education : A Plan to Save Small Liberal Arts Colleges in America*. USA. East Lansing. Michigan State University Press. (kindle edition).
5. Curaj A., Matei L., Pricopie, R., Salmi J.,& Scott P. (2015). Internationalization of Higher Education—What Can Research Add to the Policy Debate? In: H. de Wit., L. Deca.& F. Hunter. (szerk.) *The European Higher Education Area - Between Critical Reflections and Future Policies* pp. 3-12. New York Springer.
6. Csath M. (2010). *Versenyképesség-menedzsment*. Nemzeti Tudás Tankönyvkiadó. Budapest. pp 1-334
7. Csicsay A. (2002). *Iskolatörténet*. pp. 7-42. Lilium Aurum. Dunaszerdahely. <http://mek.niif.hu/01800/01870/01870.pdf>. Letöltve: 2020.12.23.
8. Derényi A. & Temesi J. (2106). A felsőoktatási továbbtanulási motivációk vizsgálata . In: Veroszta Zs. (Szerk.) *A magyar felsőoktatás 1988 és 2014 között*. pp. 153-195. Budapest. Oktatókutató és Fejlesztő Intézet. https://ofi.oh.gov.hu/sites/default/files/attachments/a_magyar_felsooktatás_beliv_n et.pdf.
9. Duczon Á., Németh N. & Schmuck R. (2007). A gazdasági szervezetek versenyképessége. In: *Versenyképesség* pp. 10-13. Pécs. Környezetünkért Közalapítvány.
10. Esztergályos J. (Szerk.) (2004). *A MAGYAROK BEJÖVETELE*. Celldömölk. Apáczai Kiadó.
11. Galasi P. & Varga J. (2005). *Munkaerőpiac és Oktatás*. In: Fazekas K. (Szerk.) Budapest. MTA Közgazdaságtudományi Intézet.

12. Giddens A. (2008). *Szociológia*. Budapest. Osiris Kiadó. pp. 590-598
13. Halász G. (2001). *Az oktatási rendszer*. Budapest. Műszaki Könyvkiadó.
http://halaszg.ofi.hu/download/Oktatasi%20rendszer%20-%20HTML.htm#_ftn1
14. Horsted A., Branch J. & Nygaard C. (2018). Four Perceptions of Curriculum: Moving Learning to the Forefront of Higher Education. In: C. Nygaard, A. Horsted. & J. Branch (Szerk.). *Learning-Centred Curriculum Design in Higher Education* pp. 1-26. Faringdon. United Kingdom: Libri.
15. Hudák A., Gellér B., Kiss L. & Lukács. (2003). Az oklevelek és szakképesítések elismerése az Európai unióban. In: *A diplomák és szakképesítések kölcsönös elismerése az Európai Unióban és Magyarországon*. pp. 27-54. Budapest: Egészségügyi, Szociális és Családügyi Minisztérium.
16. Keresztes É. (2017). *Az oktatási befektetések kiemelt szerepe a felsőoktatás versenyképességében*. [Doktori Értekezés]. Gödöllő. Szent István Egyetem.
https://szie.hu/file/tti/archivum/Keresztes_Eva_ertekezés.pdf
17. Kiss L., Kopasz K., Kurkó N., Szentkirályi-Szász K., & Tóth M. (2016). I. jelentkezzek-e a felsőoktatásba? - II. Mi legyen, ha nagy leszek? Pályaorientáció, életpályatervezés. In: *Felsőoktatásról mindenkinek*. pp. 15-60. Budapest. Libri Könyvkiadó Kft.
18. Kovács G. (2006). A felsőoktatási intézmények finanszírozási modelljei. In: *Közgazdasági Szemle*. LIII. évf. 2006. október. p. 921.
<http://epa.oszk.hu/00000/00017/00130/pdf/5szkovts.pdf>
19. Lengyel I. (2000). A regionális versenyképességről. In: *Közgazdasági szemle*. XLVII. évf. 2000. december. p. 962. Letöltés dátuma: 2023. 09 30.
<http://epa.niif.hu/00000/00017/00066/pdf/lengyel.pdf>
20. Nagy P. T. (2012). Oktatás - Történet, Szociológia. In: Géczi J. (Szerk.) *Iskolakultúra-könyvek 44*. Veszprém. Gondolat Kiadó.
21. Pukánszky B. & Nóbik A. (2013). Magyar iskoláztatás története a 19–20. században. [jegyzet, tankönyv]. TÁMOP-4.1.2.B.2-13/1-2013-0008.
http://www.jgypk.hu/mentorhalo/tananyag/Magyar_isk_tortenete/index.html.
Letöltve: 2023.10.05
22. Pusztai G, Bocsi V. & Ceglédi T. (Szerk.) (2016). *A felsőoktatás (hozzáadott) értéke*, In: *Felsőoktatás & Társadalom* 6., Debrecen, Partium Könyvkiadó. p 7

23. Reis A. & Trout J. (2002). *Pozicionálás: Harc a vevők fejében elfoglalt helyért.* Budapest. Bagolyvár Könyvkiadó.
24. Rekettye G. (2018).*Értékkeremtés 4.0.* pp 85-125. Akadémiai Kiadó.<https://doi.org/10.1556/9789634542230>. (Letöltve: 2023. 08. 23.)
25. Sasfi Cs. (2014). *Gimnazisták és társadalom Magyarországon a 19. század első felében.* pp. 38-150. Budapest. Pesti Kalligram Kft.
26. Smith A. (2017). *The wealth of nations.* London. Createspace Independent Publishing Platform. pp 1-130.
27. Szabó K. (2007). *Intézmények és gazdasági rendszerre szerveződésük.* In: *Összehasonlító gazdaságtan.* pp. 21-62. Budapest. Aula Kiadó.
28. Szenes T. (2006). *Fejlődés-Versenyképesség-Globalizáció.* Budapest. Akadémia Kiadó. pp 1-290.
29. Szögi L. (2001). *A közgazdasági, kereskedelmi képzés Magyarországon a 19. század második felében.* In: *Az évszázados universitas.* pp. 107-134. Budapest. Professzorok Háza.
30. Vass V. (2020). *A tudásgazdaság és a 21. Századi kompetenciák összefüggései.* pp. 30-37. In: *Új Munkaügyi Szemle. I. évfolyam 1. szám.* <https://www.metropolitan.hu/upload/62972a5434e437a440115eace52810492fdb4273.pdf>, Letöltve: 2023.03.05.
31. Tomusk V. (2007). *The end of Europe and the last intellectual - Fine-tuning of knowledge work in the Panopticon of Bologna.* In: *Creating the European Area of Higher Education - Voices from the Periphery.* pp. 269-303. Netherlands: Springer.

EGYÉB FORRÁSOK

1. 2010. évi LXXI. törvény a közoktatásról szóló 1993. évi LXXIX. törvény módosításáról. <https://mkogy.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1000071.TV>. Letöltve: 2023.09.30.
2. 2011.évi CXC törvény a nemzeti köznevelésről. <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1100190.tv>. Letöltve: 2022.12.19.
3. Bachmann B. (2020). *Nálunk a hallgatók nem hallgatnak, hanem alkotnak*. www.forbes.hu. <https://forbes.hu/tamogatoitartalom/nalunk-a-hallgatok-nem-hallgatnak-hanem-alkotnak/>. Olvasva, Letöltve: 2023.03.05
4. Baksay G., Matolcsy Gy. & Virág B. (Szerk.) (2022). *Új Fenntartható Közgazdaságtan*. Budapest. Magyar Nemzeti Bank.
5. Bárdos B. E. (2020). www.magyarmezogazdasag.hu. Letöltés dátuma: 2022. 09. 30, forrás: <https://magyarmezogazdasag.hu/2020/07/06/versenykepes-felsooktatas-versenykepes-diploma>
6. Belayane N. (2020). *Jelentkezz egy szakra, öt közül választhatsz*. <https://www.unicornorvinus.hu/hir/jelentkezz-egy-szakra-ot-kozul-valaszthatsz/>. Letöltve: 2022.12.22.
7. Chikán A. (2014). A felsőoktatás szerepe a nemzeti versenyképességben. In: *Educatio*. 23. évf. 4. sz. p. 588. Letöltés dátuma: 2023. 09 30. https://folyoiratok.oh.gov.hu/sites/default/files/article_attachments/chikan.pdf
8. Czirfusz D. (2013). *About-the-meaning-of-global-university-rankings*. Dr. habil. Fábri György ELTE Kutató egyetem. https://prezi.com/rv6foet3t3s_/about-the-meaning-of-global-university-rankings/?frame=ebe7609064bdb4ab5b18bafa0353de45daa1c894. Letöltve: 2023.11.02.
9. Derényi A. (2018). *A felsőoktatás rendszere Magyarországon*. Letöltés dátuma: 2020. 09 30. <https://tka.hu/nemzetkozi/9518/a-felsooktatas-rendszere-magyarorszagon#a%20m%20fels%C5%91okot%20intr>
10. Nárai-Szabó G. (2011). Kutatás és versenyképesség a felsőoktatásban.p 26. In: Berács J, Hrubos I. & Temesi J. (Szerk.). *"Magyar Felsőoktatás 2010"Konferencia dokumentumok*. NFKK FÜZETEK 6. 2011. március. <https://core.ac.uk/download/pdf/12355729.pdf>. Letöltve: 2023.03.06.

11. Mihályi Zs. (2021). *A versenyképesség növelése a magyar felsőoktatási intézmények között*. Mi alapján választanak a leendő hallgatók az intézmények közül? [ITDK dolgozat] Budapest Metropolitan Egyetem, Budapest
12. OECD (1996). *The Knowledge-based Economy*. OCDE/GD(96)102. Paris. pp. 3-26
13. Poter E. M., Schwab K., & Sala-I-Martin X. (2008). The Competitiveness Indexes. In: X. Sala-I-Martin, J. Blanke, M. H. Drezeniek, T. Gieger, I. Mia, & F. Paua (Szerk.) *The Global Competitiveness Report 2008-2009*. 2008. kiad. pp. 1-8. Geneva Switzerland: World Economic Forum.
http://www3.weforum.org/docs/WEF_GlobalCompetitivenessReport_2008-09.pdf
14. Szabó K. & Szűcs Á. (2015). *Hol, Hogyan, Mennyiért? Tanulj külföldön*. In: Bookazine Tudástár. 2015/1. kiad. pp. 13-53. Budapest. Geopen Könyvkiadó Kft.
15. Szekeres V. (2015). Felvételi kisokos. In: *Felvi Tájoló 2016*. pp. 13-38. Budapest. Educatio Társadalmi Szolgáltató Nonprofit Kft.
16. Tőzsér Z. (2013). Intézményválasztási döntések részidős hallgatók körében? pp. 87-89. In: *Iskolakultúra*. 2013. 7-8.
https://dtk.tankonyvtar.hu/xmlui/bitstream/handle/123456789/7155/07_tozser_zoltan.pdf?sequence=1&isAllowed=y
17. www.autojogsi.hu. (2020). *Akciók*.<https://autojogsi.hu/akciok/>. Letöltve: 2022.12.23.
18. www.eacea.ec.europa.eu. (2020). *Magyarország: Az oktatási rendszer felépítése*,https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/magyarorsz%C3%A1g/organisation-education-system-and-its-structure_hu, Letöltve: 2022.12.15.
19. www.eduline.hu. (2009). *Mire volt jó a reklám? – Jelentkezési statisztikák a felsőoktatásban*,
https://eduline.hu/felsooktatas/20090625_reklam_pr_jelentkezesi_statisztikak,
2009.06.25. Letöltve: 2022.12.22.
20. www.elte.hu. (2020). *Felvételi*.<https://www.elte.hu/felveteli>. Letöltve: 2022.12.22.
21. www.kormany.hu. (2016). *Fokozatváltás a felsőoktatásban középtávú szakpolitikai stratégia* 2016, https://2015-2019.kormany.hu/download/c/9c/e0000/Fokozatvaltas_Felsooktatasban_HONLAP_RA.PDF#!DocumentBrowse, Letöltve: 2023.03.05
22. hu.economy-pedia.com (2023). *Értéktéremtés - mi ez, definíció és fogalom*,
<https://hu.economy-pedia.com/11032678-value-creation>, Letöltve: 2023.08.23.

23. www.metropolitan.hu (2020). *Találd meg az utad a METUn!*
https://felveteli.metropolitan.hu/?gclid=EAIaIQobChMI17bDv5ri7QIVUeR3Ch0enQQFEAAYASAAEgI7QvD_BwE. Letöltve: 2022.12.22.
24. www.unideb.hu. (2020). *A legjobbak között.* <https://unideb.hu/hu/legjobbak-kozott>.
2020.11.19. Letöltve: 2022.12.22.

INTERNETES FORRÁSOLDALAK

1. www.elte.hu
2. www.felvi.hu
3. www.eduline.hu
4. www.metropolitan.hu
5. www.unideb.hu
6. www.autojogsi.hu
7. www.tka.hu
8. www.eurydice.eu

MELLÉKLETEK

1. melléklet: A versenyképességre való törekvést mutatja a célirányos konferencia szervezése	58
2. melléklet: Versenyképes, gyakorlatorientált felsőoktatás Magyarországon, Dr. Tuka Katalin főosztályvezető-helyettes Tudománypolitikai Főosztály 2010. augusztus 30-i előadásából ...	58
3. melléklet: Online kérdőív	59
4. melléklet: Online kérdőív válaszainak összegzése.....	69
5. melléklet: Tervezett Akciók.....	72
6. melléklet: A fókusz csoportos előadás diasora	73
7. melléklet: A Control kérdőív kimagasló eltérései	76

1. melléklet: A versenyképességre való törekvést mutatja a célirányos konferencia szervezése

Forrás: <https://encrypted->

[tbn0.gstatic.com/images?q=tbn%3AANd9GcSlbWLhhN9p_iBXLgZ5TJTtKUKv6tklGref0A&usqp=CAU](https://encrypted-tbn0.gstatic.com/images?q=tbn%3AANd9GcSlbWLhhN9p_iBXLgZ5TJTtKUKv6tklGref0A&usqp=CAU)

2. melléklet: Versenyképes, gyakorlatorientált felsőoktatás Magyarországon, Dr. Tuka Katalin főosztályvezető-helyettes Tudománypolitikai Főosztály 2010. augusztus 30-i előadásából

Mitől lesz versenyképes egy felsőoktatási intézmény?

- **Adaptációval:** folyamatosan és proaktívan alkalmazkodik a munkaerő-piaci és társadalmi kereslethez, elváráshoz és a nemzetközi kutatási eredményekhez
- **Kooperációval:** a gazdaság szereplőivel, a hazai-külföldi felsőoktatási- és kutató-intézmények fix munkamegosztásával végrehajtott programokkal, **gyakorlatorientált képzésekkel**
- **Kollaborációval:** elsősorban a tudományos kutatások, fejlesztések hatékonyságát növelő tudásépítő együttműködésekkel
- **Minőségfejlesztéssel:** a munkaerőpiac, a hallgató, az oktatók, a társadalom igényeinek megfelelő szolgáltatások folytonos javításával
- **Stratégiai gondolkodással:** jövőképpel, elkötelezett vezetőkkel, stratégiai tervezéssel, nyomkövetéssel
- **Aktív információs platformmal:** adattartalmak konzisztenssé tételével, elérhető, gyorsan áramló és összevethető információkkal, adattárak kialakításával, technológia- és tudástranszferrel
- **Hatékony infrastruktúrával:** multifunkcionális oktatási-kutatási-fejlesztési terekkel, „intelligens”-környezetbarát épületmegoldásokkal

Forrás: https://images.slideplayer.hu/8/2146914/slides/slide_2.jpg

3. melléklet: Online kérdőív

A versenyképesség növelése a felsőoktatási intézmények között.

Mi alapján választanak a leendő hallgatók az intézmények között?

Kedves Kitöltő!

A Budapesti Metropolitan Egyetem végzősdiákja vagyok. Egy Tudományos Diákköri Dolgozat írásnak a kutatási részéhez szeretném kérni a segítségedet a kérdőív kitöltésével. A célja a kérdőívnek, hogy adatokat és információkat kapjak a felvételi eljárás alatt lezajló folyamatokról, illetve jelentkezési folyamatot befolyásoló tényezőknek a kutatása. Például: Hogy mi alapján választanak a leendő diákok vagy választottak a volt diákok a felsőoktatási intézmények közül vagy mik a befolyásoló tényezők a választásban?

A kérdőív kitöltése csak pár percet vessz igénybe.

A segítségedet előre is köszönöm.

*Kötelező

1.Milyen szintű végzettséggel rendelkezel? *

Soranként csak egy oválist jelöljön be.

Szaktanulmányképző

Szakközépiskola

Szakközépiskola + Technikum

Gimnázium

Szaktanulmány

Felsőfokú szakképzés

Főiskola

Egyetem

Doktori iskola

Egyéb:

2.Jelenleg van e hallgatói jogviszonyod? *

Soranként csak egy oválist jelöljön be.

Igen

Nem

3.Ha igen, milyen szintű képzésben veszel éppen részt?

Soranként csak egy oválist jelöljön be.

1. opció

4.Ha nem, tervezed-e a tovább tanulást a jövőben?

Soranként csak egy oválist jelöljön be.

Igen

Nem

Talán

5. Hogyan és milyen formában tájékozódtál a jelentkezés előtt? *

Válassza ki az összeset, amely érvényes.

Intézmények weboldalai

Instagram oldalak

Facebook profilok

Nyíltnapok

Felvételi kisokos

Oktatási kiállítás

Intézményi rendezvények

Egyéb:

6. Az iskolák közül mi alapján választottál vagy fogsz választani? *

Válassza ki az összeset, amely érvényes.

Tanulói közösség

Sportolási lehetőségek

Az intézmény közelsége

Máshol nem volt ilyen szak/szakma

Költségek alapján

Iskolai rangsor alapján

Szüleim ajánlották

Az iskola hírneve alapján

Gyakorlati lehetőségek

Barátaim, ismerőseim ajánlották

Motivációs programok, tréningek (MyBrand a METU-n)

Egyéb:

7.Mennyire volt vagy lesz mérvadó a választásod alkalmával a HVG felsőoktatási intézményi rangsor? *

Soronként csak egy oválist jelöljön be.

Egyáltalán nem

1

2

3

4

5

Teljes mértékben

8.Mennyire befolyásolt vagy befolyásolja a választásod a szüleid és társaid ajánlata? *

Soronként csak egy oválist jelöljön be.

Egyáltalán nem

1

2

3

4

5

Teljes mértékben

9. Mennyire befolyásolták a döntésed a költségek?

Soronként csak egy oválist jelöljön be.

Egyáltalán nem

1

2

3

4

5

Teljes mértékben

10. A választásodat befolyásolhatja-e vagy befolyásolta-e volt diákokkal való beszélgetés?*

Soronként csak egy oválist jelöljön be.

Egyáltalán nem

1

2

3

4

5

Teljes mértékben

11. Tervezel-e valamilyen szakmát a jövőben tanulni? *

Soronként csak egy oválist jelöljön be.

Igen

Nem

Talán

12. Egytámogatásiformalehetősége mennyire van hatással, illetve volt a döntésedre? *

Soronként csak egy oválist jelöljön be.

Egyáltalán nem

1

2

3

4

5

Teljes mértékben

13. Ha több intézményben is oktatják azt a szakot vagy szakmát, amit választottál vagy fogsz választani mennyire befolyásolja vagy befolyásolta a döntésed a tanári kar? *

Soronként csak egy oválist jelöljön be.

Egyáltalán nem

1

2

3

4

5

Teljes mértékben

14. Szerinted az intézmények hírneve és az oktatás mennyire függ össze? *

Soronként csak egy oválist jelöljön be.

Egyáltalán nem

1

2

3

4

5

Teljes mértékben

15. Külföldi tanulási lehetőség motiválhatja-e vagy motiválhatta-e a döntésedet a választásban az intézmények közül?*

Soronként csak egy oválist jelöljön be.

Egyáltalán nem

1

2

3

4

5

Teljes mértékben

16. A választandó intézményt meglátogattad-e döntésed előtt?*

Soronként csak egy oválist jelöljön be.

Igen

Nem

17. Milyen volt az első benyomás az intézményről?*

Soronként csak egy oválist jelöljön be.

Nem volt jó

1

2

3

4

5

Teljes mértékben elégedet voltam

18.A jelenlegi helyzetben (COVID-19 időszak) végeztél-e el valamilyen online tanfolyamot vagy végeztél-e az iskolában, pl: államvizsga, TDK és szakdolgozatvédelem? *

Soronként csak egy oválist jelöljön be.

Igen

Nem

19.Ha igen, akkor hogyan értékelnéd az online oktatást?

Soronként csak egy oválist jelöljön be.

Nagyon rossz volt

1

2

3

4

5

Teljesen elégedet voltam

20.Részt vennél-e online oktatásban a jövőben?*

Soronként csak egy oválist jelöljön be.

Igen

Nem

Talán

21. Ismersz-e oktatási módszereket?*

Soronként csak egy oválist jelöljön be.

Igen

Nem

22. Ha igen, mi a neve?

Soronként csak egy oválist jelöljön be.

1. opció

22.Nemed? *

Soronként csak egy oválist jelöljön be.

Férfi

Nő

23.Életkorod? *

Soronként csak egy oválist jelöljön be.

18 alatt

19-20

21-30

31-40

41-50

50 felett

24.Lakhelyed? *

Soronként csak egy oválist jelöljön be.

Főváros

Megyeszékhely

Nagyváros (50 ezer felett)

Kisváros

Nagyközség

Község

Falu

25.Érdekelne egy előadás a témakörben? *

Soronként csak egy oválist jelöljön be.

Igen

Nem

Talán

26.Ha igen, akkor milyen formában?*

Soronként csak egy oválist jelöljön be.

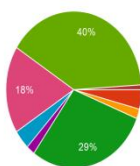
Online

Személyesen

4. melléklet: Online kérdőív válaszainak összegzése

Milyen szintű végzettséggel rendelkezel vagy fogsz rendelkezni (folyamatban van)?

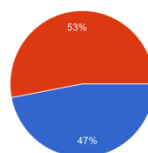
100 válasz

- Szakmunkásképző
- Szakközépiskola
- Szakközépiskola + Technikum
- Gimnázium
- Szakgimnázium
- Felsőfokú szakképzés
- Főiskola
- Egyetem
- Doktori iskola

Jelenleg van e hallgatói jogviszonyod?

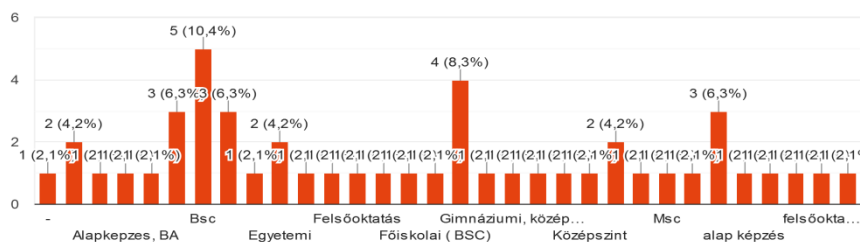
100 válasz

- Igen
- Nem

Ha igen, akkor milyen szintű képzésben veszel éppen részt?

48 válasz

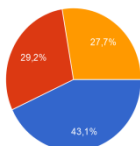

Hogyan és milyen formában tájékozódta a jelentkezés előtt?

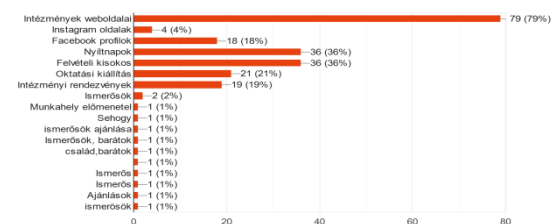
100 válasz

Ha nem, akkor tervezed-e a tovább tanulást a közeli jövőben?

65 válasz

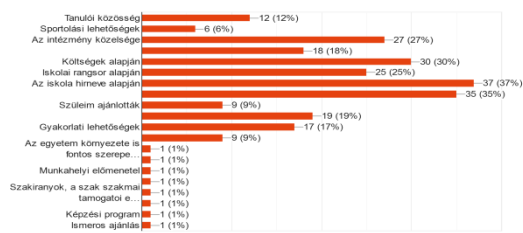

☐ Igen
☐ Nem
☐ Talán

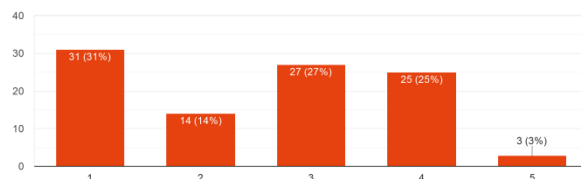
Az iskolák közül mi alapján választottál vagy fogsz választani?

100 válasz

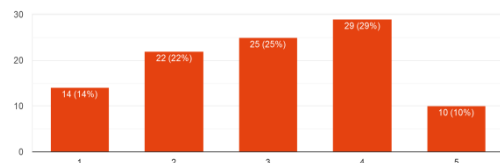
Mennyire volt vagy lesz mérvadó a választásod alkalmával a HVG felsőoktatási intézményi rangsora?

100 válasz

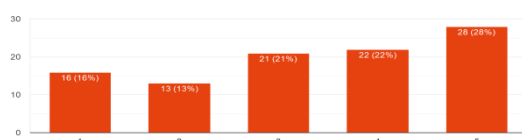
Mennyire befolyásolta vagy befolyásolja a választásod a szüleid és társaid ajánlatai?

100 válasz

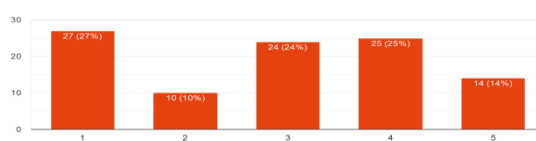
Mennyire befolyásolták a döntésedet a költségek?

100 válasz

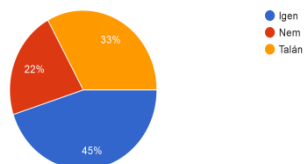
A választásodat befolyásolhatja-e vagy befolyásolta-e a volt diákokkal való beszélgetés?

100 válasz

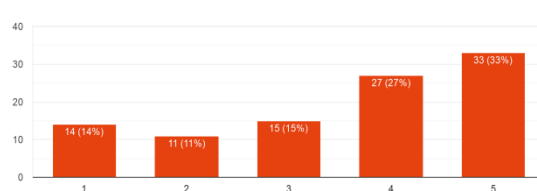
Tervezel-e tovább tanulni a jövőben tanulni?

100 válasz

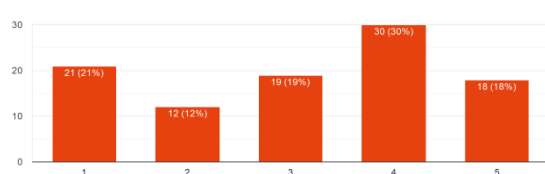
Egy támogatási forma lehetősége mennyire van hatással, illetve volt a döntésedre?

100 válasz

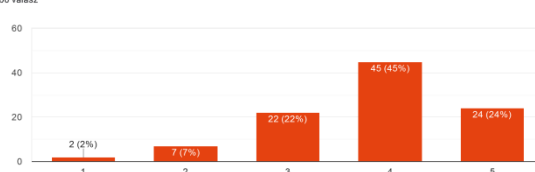
Ha több intézményben is oktatják azt a szakot vagy szakmát, amit választottál vagy fogsz választani mennyire befolyásolja vagy befolyásolta a döntésed a tanári kar?

100 válasz

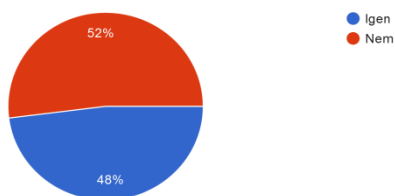
Szerinted az intézménynek a hírneve és az oktatás mennyire függ össze?

100 válasz

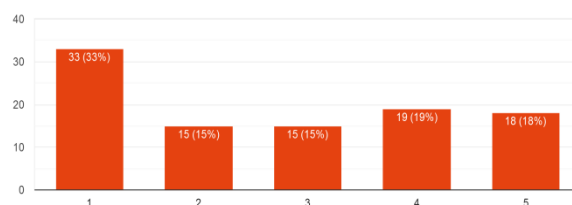
A választandó intézményt meglátogattad-e a döntésed előtt?

100 válasz

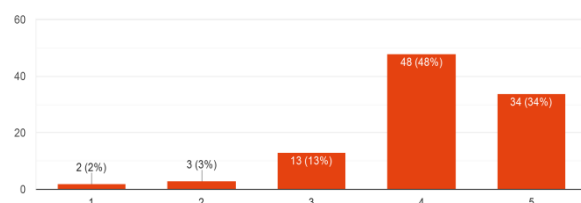
Külföldi tanulási lehetőség motiválhatja-e vagy motiválhatta-e a döntésedet a választásban az intézmények közül?

100 válasz

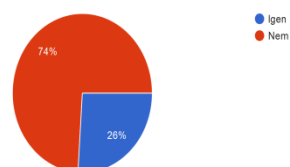
Milyen volt az első benyomás az intézményről?

100 válasz

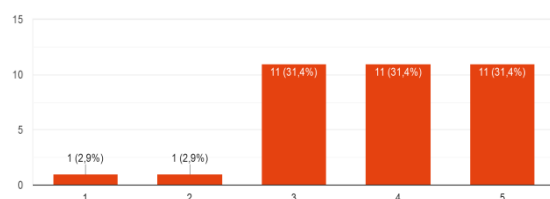
A jelenlegi helyzetben (COVID-19 időszak) végeztél-e el valamilyen online tanfolyamot vagy végeztél-e az iskolában, pl: államvizsga, TDK és szakdolgozat véadás?

100 válasz

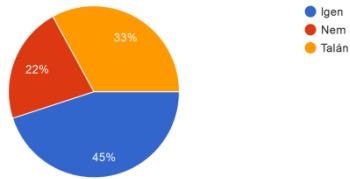

Ha igen, akkor mennyire éreztél hasznosnak az online lehetőséget?

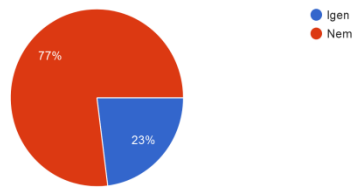
35 válasz

Részt vennél-e online oktatásban a jövőben?
100 válasz

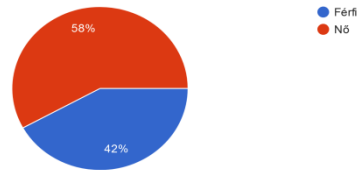
Ismersz-e oktatási módszereket?
100 válasz

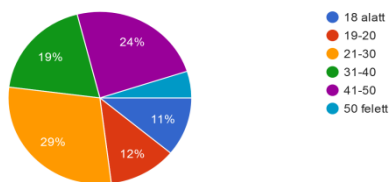
Ha igen, mi a neve?
17 válasz

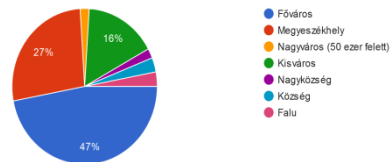
Nemed?
100 válasz

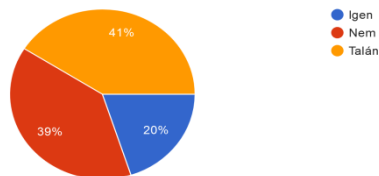
Életkorod?
100 válasz

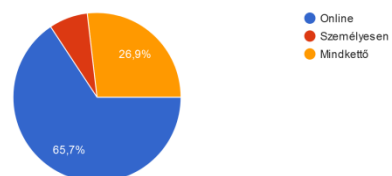
Lakhelyed?
100 válasz

Érdekelne egy előadás ebben a témakörben?
100 válasz

Ha igen, akkor milyen formában vennél részt rajta?
67 válasz

Forrás: Saját szerkesztésű kérdőív (2021).

5. melléklet: Tervezett Akciók

I. Oktatás-képzés

1. Fontos, hogy kialakuljanak az intézmények közötti oktatási és kutatási együttműködések, a közös képzéseket kell indítani, meg kell erősíteni a meghatározó intézmények mentori szerepét, a hallgatók gyorsabb fejlődését segítő hálózatok kialakítását.
2. A megújított képzési szerkezettel összhangban tartalmi és szerkezeti szempontból is megújulnak a képzési és kimeneti követelmények.
3. A megújított képzési szerkezettel összhangban tartalmi és szerkezeti szempontból is megújulnak a képzési és kimeneti követelmények. Fontos a felsőoktatási képzési kimenetek közötti átjárhatóság és a kimeneti alternatívák növelése.
4. Át kell alakítanunk a doktori képzés rendszerét és az ösztöndíj módjait. Be kell vezetni a felsőoktatási hozzáférést növelő megoldásokat, és programokat.
5. A személyes kiválóság növelése érdekében be kell vezetni az oktatók és a kutatók teljesítményközpontú, transzparens előmeneteli rendszerét, mérni kell az oktatói-kutatói teljesítményt, és meg kell teremteni a versenyképes bérezést.
6. A teljesítményelv alapján újra kell értelmezni a minőségbiztosítás és a MAB szerepét, és egyben növelni kell a hallgatókkal szemben támasztott bemeneti és kimeneti minőségi követelményeket.
7. Át kell strukturálni a képzési programokat, hogy minden hallgató a képességeinek és lehetőségeinek megfelelő, a munkaerőpiacon értékes tudásra tegyen szert.
8. Biztosítani kell a szakképzési rendszerből történő felsőoktatási átmenet, és ki kell alakítani az új képzési szerkezetet és alapképzési típust (pl. üzemmérnök, üzemgazdász).
9. Differenciálni kell az intézmények profilját, és az intézménytípusok (egyetem, alkalmazott tudományok egyeteme) elsődleges funkciójának megfelelően kell működtetni azokat. Gyakorlat- és hallgatói munkavégzés-központúvá kell tenni a felsőoktatásban használt oktatásmódszertant.

Forrás: A kormány akció tervéből részlet.

6. melléklet: A fókusz csoportos előadás diasora

VERSENYKÉPESSÉG A MAGYAR FELSŐOKTATÁSBAN

Témavezető:
DR. ALPÁR VERA NOÉMI

Készítette:
MIHÁLYI ZSOLT
Master of Business Administration
menedzsment specializáció
4. félév

Budapest, 2023. október 09-10.

Tartalom

- Motiváció és a témakör
- A témakör aktualitásának vizsgálta
- Az oktatási rendszer elemzése, nemzetközi tapasztalatok

Forrás: <https://tanulmanyversenyek.hu/>

Motiváció és a témakör

- A nevelés és oktatás története.
- Iskolák és intézmények rendszere.
- A versenyképesség növelésének lehetőségének vizsgálata.
- A verseny szempontok kutatása.

Forrás: <https://felvidek.nsa/wp-content/uploads/2017/01/motivacio.png>

A témakör aktualitása

- Az intézmények versenyképessége nemzetközi és hazai viszonylatban.
- A felsőoktatás vizsgálata kereskedelmi szempontok alapján.
- Mi a versenyképesség lényege a felsőoktatásban?
- Hogyan tud felzárkózni egy intézmény a piacvezetőkhez?
- Oktatási módszerek különböző helyzetekben (Covid-19).

Oktatási rendszer és a nemzetközi tapasztalatok

- A felsőoktatási rendszerünk bemutatása, vizsgálata.
- A nemzetközi tanulmányi rendszerek vizsgálata.
- Az átjárhatóság lényege az intézmények között nemzetközi viszonylatban. (oktató, hallgató)
- Verseny szempontok tényezőinek elemzése.
- Tapasztalatok.

Kutatás végrehajtása

- Hazai és nemzetközi szakirodalmak feldolgozása és vizsgálata a témakörrel kapcsolatban.
- Nemzetközi felsőoktatási versenyképesség vizsgálata.
- A hazai intézmények jelenléte a nemzetközi listán.
- Az eredmények szakok viszonylatában és az online kérdőív értékelése.
- Fókusz csoportos vizsgálat.
- Támogatási rendszerek.

Következtetések, javaslatok

- Intézmények kutatás-fejlesztési tevékenységeinek javítása.
- A támogatási és toborzási rendszerek irányítása a hiány szakokra, illetve a kevésbé népszerű szakokra.
- Nemzetközi kapcsolatok erősítése.
- Intézmény fejlesztés, Branding.

Forrás:
https://m.blog.hu/nf/figszolasag/image/questions_english.png

KÉRDÉSEK

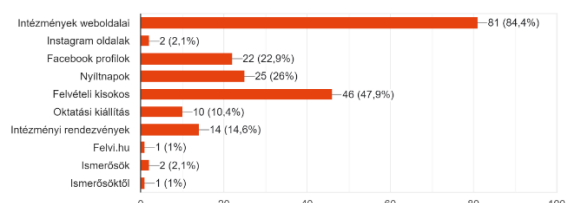
1. Mi volt az általános motiváció a tovább tanulásra?
2. Mik voltak a meghatározó tényezők a választáskor?
3. Ismeretek e Intézményi versenyképességi rangsorokat?
4. A versenyképességi rangsorok számítottak e számotokra?
5. Gyakorlati oktatás vagy inkább elméleti?
6. Ha tovább tanulsz ezután még?
7. Mi motiválna a tovább fejlődésben?
8. Mik befolyásolhatják a döntésed?
9. Milyen lehetőségeket alkalmaznál a diákoknak?

KÖSZÖNÖM A MEGTISZTELŐ FIGYELMET!

7. melléklet: A Control kérdőív kimagasló eltérései

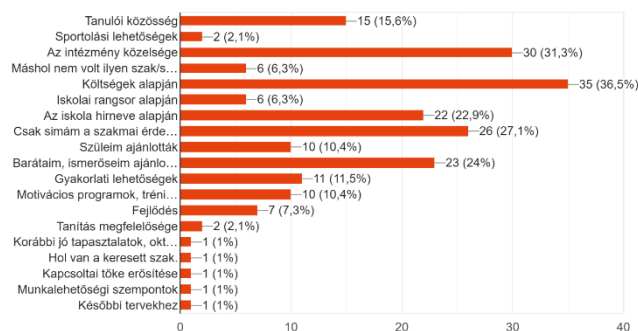
5. Hogyan és milyen formában tájékozódta a jelentkezés előtt?

96 válasz

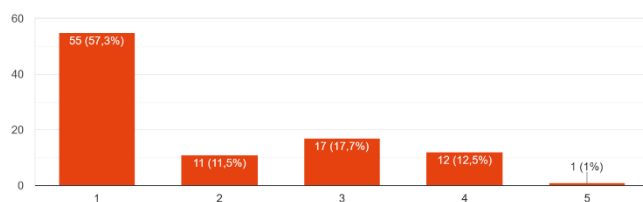
6. Az iskolák közül mi alapján választottál vagy fogsz választani?

96 válasz

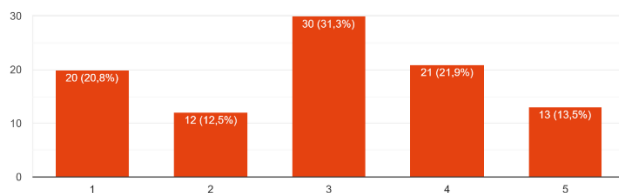
7. Mennyire volt vagy lesz mérvadó a választásod alkalmával a HVG felsőoktatási intézményi rangsora? Ez egy ismert rangsor, amely egy kutatáson alapul.

96 válasz

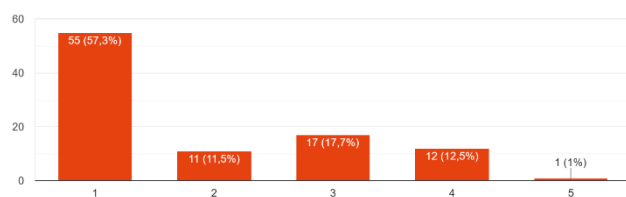
8. Mennyire befolyásolta vagy befolyásolja a választásod a szüleid és társaid ajánlatai?

96 válasz

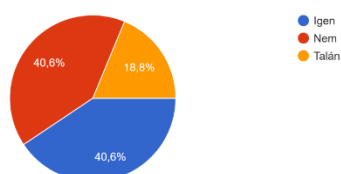
7. Mennyire volt vagy lesz mérvadó a választásod alkalmával a HVG felsőoktatási intézményi rangsora? Ez egy ismert rangsor, amely egy kutatáson alapul.

96 válasz

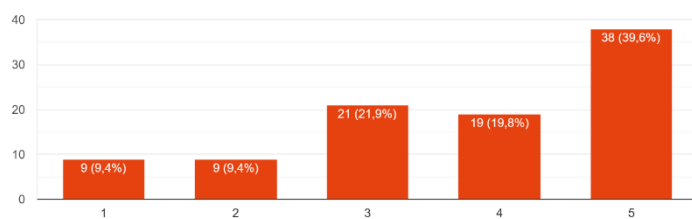
11. Tervezel-e tovább tanulni a jövőben tanulni?

96 válasz

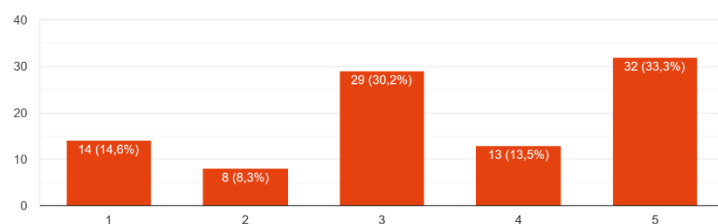
12. Egy támogatási forma lehetősége mennyire van hatással, illetve volt a döntésedre?

96 válasz

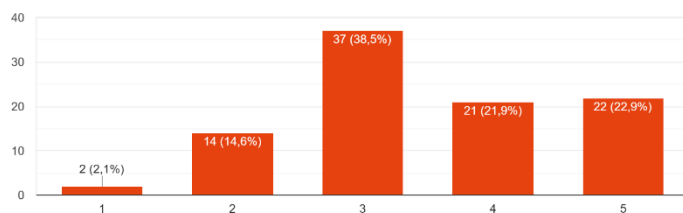
13. Ha több intézményben is oktatják azt a szakot vagy szakmát, amit választottál vagy fogsz választani mennyire befolyásolja vagy befolyásolta a döntésed a tanári kar?

96 válasz

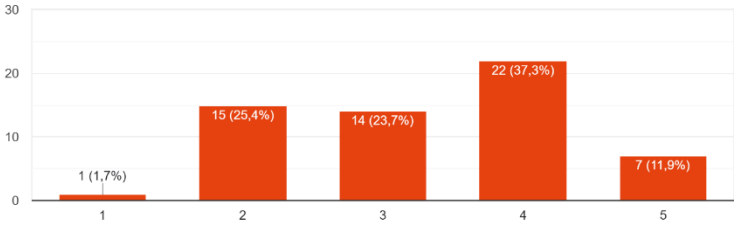
14. Szerinted az intézménynek a hírneve és az oktatás mennyire függ össze?

96 válasz

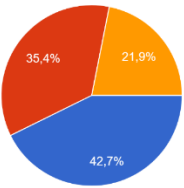
19. Ha igen, akkor mennyire érezted hasznosnak az online lehetőséget?

59 válasz

20. Részt vennél-e online oktatásban a jövőben?

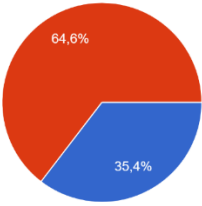
96 válasz

● Igen
● Nem
● Talán

24. Nemed?

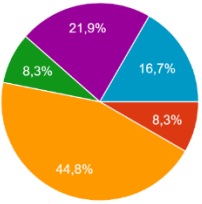
96 válasz

● Férfi
● Nő

25. Életkorod?

96 válasz

● 18 alatt
● 19-20
● 21-30
● 31-40
● 41-50
● 50 felett